

[3703] – 18

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – II) (Optional) (PO-Paper – VI)
Local Self Government (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Define Local Government.
- 2) State the major difference between English pattern and French pattern of Local Government.
- 3) Who leads the communes in France ?
- 4) Name any two Local Bodies in France.
- 5) What is 'Parish' in U.K. ?
- 6) Name the different types of boroughs in U.K.
- 7) Mention two merits of Local Government.
- 8) How many meetings are to be conducted of Gramsabha in a year ?
- 9) Which is the major source of revenue of Cantonment Boards in India ?
- 10) Give any two functions of special districts in U.S.A.
- 11) In which sense local government is a school of democracy ?
- 12) State any two provisions in 73 Amendment Act.
- 13) Name the commission that reorganised Local Government in U.K.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) County in England.
- 2) Organisation of Cantonment Board in India.
- 3) Structure of Communes in France.
- 4) Importance of Gram-Sabha.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) 'Strong Mayor Plan' in U.S.A.
- 2) Organisation and functions of Municipal corporation in India.
- 3) Features of Local Government in France.
- 4) Organisation and functions of Zilla-Parishad.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Trace the development of Local Government in India after independence.
- 2) Examine the causes of conflict between leaders and administrators of the Panchayati Raj Institutions in India. Suggest remedies to avoid it.
- 3) Discuss the significance of Local Self Government in Modern state.
- 4) Discuss the problems of metropolitan areas in India.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**

- 1) स्थानिक शासनाची व्याख्या द्या.
- 2) इंग्लंड व फ्रान्समधील स्थानिक शासनाच्या पद्धतीतील प्रमुख भेद सांगा.
- 3) फ्रान्समधील कम्युन्सचे नेतृत्व कोण करतो ?
- 4) फ्रान्समधील कोणत्याही दोन स्थानिक संस्थांची नावे सांगा.
- 5) इंग्लंडमधील 'पॅरिश' म्हणजे काय ?
- 6) इंग्लंडमधील बरोजचे भिन्न प्रकारांची नावे सांगा.
- 7) स्थानिक शासनाचे दोन गुण नमूद करा.
- 8) ग्रामसभेच्या वर्षातून किती बैठका होतात ?

- 9) भारतातील छावणी पालिकांचे उत्पान्नाचे प्रमुख स्रोत कोणते ?
- 10) अमेरिकेतील विशेष जिल्ह्याची दोन कार्ये सांगा.
- 11) स्थानिक शासन ही लोकशाहीची पाठशाळा कोणत्या अर्थाने असते ?
- 12) 73व्या घटना दुरुस्तीतील दोन तरतुदी सांगा.
- 13) इंग्लंडमधील स्थानिक शासनाची पूर्णरचना करणाऱ्या आयोगाचे नांव लिहा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) इंग्लंडमधील कौंटी.
- 2) भारतातील छावणी क्षेत्राची (मंडळाची) रचना.
- 3) फ्रान्समधील कम्युन्सची रचना.
- 4) ग्रामसभेचे महत्त्व.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) अमेरिकेतील 'बलिष्ठ मेयर' योजना.
- 2) भारतातील महानगरपालिकेची रचना व कार्ये.
- 3) फ्रान्समधील स्थानिक शासनाची वैशिष्ट्ये.
- 4) जिल्हा परिषदेची रचना व कार्ये.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) स्वातंत्र्योत्तर भारतातील स्थानिक शासनाच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
- 2) भारतातील पंचायती राज संस्थांतील राजकीय नेते व प्रशासक यांच्यातील संघर्षाचे टीकात्मक परीक्षण करा. संघर्ष टाळण्याचे उपाय सूचवा.
- 3) आधुनिक राज्यांतील स्थानिक स्वशासनाचे महत्त्व सांगा.
- 4) भारतातील महानगरीय क्षेत्रांच्या समस्यांची चर्चा करा.

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – IV) (Optional) (PO-Paper – I)
Politics of Development and Underdevelopment (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Give two causes of Imperialism.
 - 2) Define the term 'colonialism'.
 - 3) Define 'Globalization'.
 - 4) State the meaning of 'Development'.
 - 5) State the meaning of 'Dependency'.
 - 6) State the meaning of 'Mixed Economy'.
 - 7) State two merits of modern capitalism.
 - 8) Define popularism.
 - 9) Give the meaning of 'Neo-colonialism'.
 - 10) What is meant by market oriented economy ?
 - 11) Mention two causes of decline of colonialism.
 - 12) What is meant by 'Political Development' ?
 - 13) What is meant by 'Underdevelopment' ?
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Neo-Imperialism.
 - 2) Nationalism
 - 3) State the Marxist concept of 'class'
 - 4) Asiatic mode of production.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Changing faces of imperialism.
 - 2) Explain the theory of Modern capitalism given by Schumpeter.
 - 3) Nature and scope of mixed economy in India.
 - 4) The forces of Globalisation.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Discuss Marx's views about capitalism.
 - 2) What is meant by development ? State the bases of development.
 - 3) What is post-colonial state ? Bring out its major features.
 - 4) Explain Dependency Theory.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणतेही **दहा** प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) 'साम्राज्यवादाची' दोन कारणे सांगा.
 - 2) 'वसाहतवादाची' व्याख्या करा.
 - 3) 'जागतिकीकरणाची' व्याख्या द्या.
 - 4) 'विकासाचा' अर्थ सांगा.
 - 5) अवलंबित्वाचा अर्थ सांगा.
 - 6) संमिश्र अर्थव्यवस्थेचा अर्थ सांगा.
 - 7) आधुनिक भांडवलशहिचे दोन गुण सांगा.
 - 8) लोकानुरंजनवादाची व्याख्या द्या.
 - 9) 'नव साम्राज्यवादाचा' अर्थ सांगा.

- 10) 'बाजाराभिमुख अर्थ-व्यवस्था' म्हणजे काय ?
- 11) वसाहतवादाच्या न्हासाची दोन कारणे नमुद करा.
- 12) राजकीय विकास म्हणजे काय ?
- 13) 'अर्धविकास' म्हणजे काय ?

2. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) नवसाम्राज्यवाद
- 2) राष्ट्रवाद
- 3) मार्क्सची 'वर्ग संकल्पना' स्पष्ट करा
- 4) आशियाची उत्पादन पद्धती.

3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) साम्राज्यवादाचे बदलते स्वरूप.
- 2) शूंपीटर प्रणीत आधुनिक भांडवलशाहीचा सिद्धांत सांगा.
- 3) भारतातील संमिश्र अर्थव्यवस्थेचे स्वरूप आणि व्याप्ती.
- 4) जागतिकीकरणाच्या प्रेरणा.

4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) भांडवलशाही संदर्भात मार्काच्या विचारांची चर्चा करा.
- 2) विकास म्हणजे काय ? विकासाचे आधारभूत घटक सांगा.
- 3) 'उत्तर-वसाहतवादी राज्य' म्हणजे काय ? त्याची मुख्य वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- 4) 'अवलंबित्वाचा सिद्धांत' स्पष्ट करा.

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – V) (Optional) (PO-Paper – II)
Political Processes in the Soviet Union (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Which is basic principle of Soviet Constitutionalism ?
 - 2) State two fundamental features of Supreme Soviet.
 - 3) Give the meaning of Democratic centralism.
 - 4) Write the name of chambers of Soviet Legislature.
 - 5) Mention the number of members of presidium.
 - 6) State any two basic changes made by Stalin in the Constitution.
 - 7) What is political singularism ?
 - 8) Which is the highest administrative organ of state power in Soviet Union ?
 - 9) Give any two architects of U.S.S.R.
 - 10) Give the meaning of economic rationality in Soviet Union.
 - 11) State any two challenges to Soviet political process.
 - 12) What is the age group of members in Komsomol ?
 - 13) State the meaning of elites in Soviet Union.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Lenin's contribution to Marxist Theory.
 - 2) Role of Ideology.
 - 3) Problems of succession.
 - 4) Relaxation of Totalitarianism.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Structure of polit bureau.
- 2) Origins of Communist Autocracy.
- 3) Role of Soviet Legal System.
- 4) Importance of Marxist Theory in U.S.S.R.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Discuss the Federal system of Soviet Union.
- 2) Explain the role of party in Soviet political process.
- 3) Evaluate the size of consumption oriented society and its impact on political process in Soviet Union.
- 4) What is influence of internal political dynamics on U.S.S.R. foreign policy perspectives ?

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) : **20**

- 1) सोव्हिएट घटनावादाचे प्रमुख तत्व कोणते ?
- 2) सुप्रिम सोव्हिएटची दोन मूलभूत वैशिष्ट्ये सांगा.
- 3) लोकशाही केंद्रिकरणाचा अर्थ द्या.
- 4) सोव्हिएटच्या विधीमंडळाच्या सभागृहाची नावे लिहा.
- 5) प्रेसिडीयमची सदस्य संख्या सांगा.
- 6) स्टॅलिनने घटने मध्ये केलेले दोन मूलभूत बदल सांगा.
- 7) राजकीय एकवाद म्हणजे काय ?
- 8) सोव्हिएट रशियातील राज्यसत्तेची सर्वोच्च प्रशासकीय घटकसंस्था कोणती ?

- 9) सोव्हिएट रशियाच्या दोन शिल्पकारांची नांवे लिहा.
- 10) सोव्हिएट युनियन मधील आर्थिक विवेकता याचा अर्थ द्या.
- 11) सोव्हिएट राजकीय प्रक्रियेपुढील दोन आव्हाने सांगा.
- 12) 'कॉमसोमोल' मधील सदस्यांचा वयोगट काय आहे ?
- 13) सोव्हिएट युनियन मधील 'अभिजन' याचा अर्थ सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

10

- 1) लेनिनचे मार्क्सवादी सिद्धांतातील योगदान.
- 2) विचारप्रणालीची भूमिका.
- 3) उत्तरदायित्वाची समस्या.
- 4) सर्वकषवादाचे शिथिलीकरण.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) :

20

- 1) पॉलीट ब्युरोची संरचना
- 2) साम्यवादी अधिकारशाहीची उगमस्थाने
- 3) सोव्हिएट विधीव्यवस्थेची भूमिका
- 4) रशियातील मार्क्सवादी सिद्धांताचे महत्व.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

30

- 1) सोव्हिएटच्या संघराज्यपद्धतीचे वर्णन करा.
- 2) सोव्हिएटच्या राजकीय प्रक्रियेतील पक्षाची भूमिका विशद करा.
- 3) चंगळवादी समाजाच्या उदयाचे सोव्हिएट युनियनच्या राजकीय प्रक्रियेवरील प्रभावाचे परीक्षण करा.
- 4) रशियाच्या अंतर्गत राजकारणाचा परराष्ट्रीय धोरणविषयक दृष्टिकोणावर काय परिणाम झालेला आहे ?

[3703] – 36

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – VI) (Optional) (PO-Paper – II)
State Politics in India (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Define the term 'caste'.
- 2) State any two political parties organised on the basis of religion.
- 3) What is politics of Alliance ?
- 4) What is Regionalism ?
- 5) Mention any two important castes in Kerala.
- 6) State any four remedies to wipe out communalism.
- 7) What is 'Sons of Soil Theory' ?
- 8) Which three states are involved in Kaveri water dispute ?
- 9) Mention any two interest groups organised on the basis of religion.
- 10) Name the operation that ended Khalisthan Movement.
- 11) What is meant by Metropolitan city ?
- 12) Mention any two foundations of regional parties.
- 13) Define term 'Sugar Lobby'.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) Caste politics in Andhra Pradesh
- 2) Bahujan Samaj Party
- 3) Role of interest groups in state politics
- 4) Bodo movement.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) :

20

- 1) Politics of OBC's
- 2) Shiv Sena
- 3) Impact of globalisation on state politics
- 4) Political Typology of states.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) :

30

- 1) Discuss the role played by caste in the state politics.
- 2) Explain the importance of language in state politics.
- 3) Evaluate the interrelationship between state politics and national politics.
- 4) Critically examine the major aspects of interstate tensions in India.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) :

20

- 1) 'जात' या संज्ञेची व्याख्या करा.
- 2) धर्म घटकाच्या आधारावर संघटीत झालेल्या कोणत्याही दोन पक्षाची नांवे सांगा.
- 3) आघाड्यांचे राजकारण म्हणजे काय ?
- 4) प्रादेशिकवाद म्हणजे काय ?
- 5) केरळमधील दोन महत्वाच्या जाती सांगा.
- 6) जमातवादाचे उच्चाटन करण्यासाठी कोणतेही चार उपाय सांगा.
- 7) 'भूमिपुत्र सिद्धांत' म्हणजे काय ?
- 8) कावेरी पाणी तंट्याशी निगडित तीन राज्य कोणती ?
- 9) धार्मिक आधारावर संघटीत कोणत्याही दोन दबावगटाची नांवे नमूद करा.

10) खालीस्तान चळवळीचा अंत करणाऱ्या माहिमे नांव लिहा.

11) महानगरीय शहर म्हणजे काय ?

12) प्रादेशिक पक्षाचे कोणतेही दोन आधार लिहा.

13) 'शुगर लॉबी' ही संज्ञा स्पष्ट करा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

10

1) आंध्रप्रदेशातील जातीचे राजकारण

2) बहुजन समाजवादी पक्ष

3) राज्याच्या राजकारणातील हितसंबंधी गटाची भूमिका

4) बोडो चळवळ.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) :

20

1) ओबीसीचे राजकारण

2) शिवसेना

3) राज्याच्या राजकारणवरील जागतीकीकरणाचा झालेला परिणाम

4) घटकराज्यातील राजकीय प्रकार

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

30

1) राज्याच्या राजकारणातील जातीची भूमिका विशद करा.

2) राज्याच्या राजकारणातील भाषेचे महत्व स्पष्ट करा.

3) राज्याचे राजकारण व राष्ट्रीय राजकारणाच्या परस्पर संबंधाचे परीक्षण करा.

4) भारतातील राज्यांमधील तणावाच्या प्रमुख अंगांचे चिकित्सक परीक्षण करा.

[3703] – 8

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – I) (Optional Paper) (PO-Paper – II)
Political Thought in India (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Which is the famous book written by Kautilya ?
- 2) Why did Gandhiji insist in promoting Khadi ?
- 3) Why did Savarkar insist Militarization of Hindu ?
- 4) Who was the founder of Poona Sarvajanika Sabha ?
- 5) Who wrote the book “Shetkaryancha Aasud” ?
- 6) What factors influenced Gandhi ?
- 7) State the meaning of social justice according to Dr. Ambedkar.
- 8) Who wrote the book, “Discovery of India” ?
- 9) State the meaning of cultural nationalism.
- 10) Who is responsible to Indian Poverty according to Ranade ?
- 11) What is the virtues of king according to Kautilya ?
- 12) Who was the founder of the socialist party of India ?
- 13) Who is the author of Gita Rahasya ?

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) Kautilya’s Mandal Theory.
- 2) The political ideas of Shantiparva.
- 3) Raja Ram Mohan Roy’s views on Freedom of Press.
- 4) Sarvajanik Satya Dharma.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Explain Gandhi's Theory of Satyagraha.
 - 2) Examine Aurovindo's concept of Passive Resistance.
 - 3) Describe V.D. Savarkar's view on Social Reform.
 - 4) Examine Dr. Ambedkar's views on Pakistan.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Explain Nehru's concept of Socialism.
 - 2) State Lohia's concept of Four Pillar State.
 - 3) Explain Tilak's concept of Swaraj.
 - 4) Discuss Mahatma Phule's views on Religion.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) कौटिल्याचा सुप्रसिद्ध ग्रंथ कोणता ?
 - 2) गांधीजींनी खादीला उत्तेजन का दिले ?
 - 3) सावरकरांनी हिंदूच्या लष्करीकरणावर भर का दिला ?
 - 4) “पूना सार्वजनिक सभा” कोणी स्थापन केली ?
 - 5) “शेतकऱ्यांचा आसूड” हे पुस्तक कोणी लिहिले ?
 - 6) महात्मा गांधीजीवर कोणत्या घटकांचा प्रभाव पडलेला आहे ?
 - 7) डा. आंबेडकरांच्या मते सामाजिक न्याय म्हणजे काय ?
 - 8) ‘डिस्कव्हरी ऑफ इंडिया’ हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?
 - 9) सांस्कृतिक राष्ट्रवादाचा अर्थ सांगा.

- 10) न्या. रानडे यांच्यामते भारतातील दारिद्र्याला कोण जबाबदार आहे ?
- 11) कौटिल्याच्या मते राजाचे सदगुण कोणते ?
- 12) भारतीय समाजवादी पक्षाची स्थापना कोणी केली ?
- 13) “गीता रहस्य” या ग्रंथाचे लेखक कोण ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) कौटिल्याचा मंडल सिद्धांत.
- 2) शांती पर्वातील राजकीय विचार.
- 3) राजा राममोहन रॉय यांचे वृत्तपत्र स्वातंत्र्याविषयक मते.
- 4) सार्वजनिक सत्य धर्म.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) म. गांधी यांचा सत्याग्रहाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- 2) श्री अरविंद यांच्या निःशस्त्र प्रतिकार या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- 3) वि.दा. सावरकर यांच्या सामाजिक सुधारणा विषयक विचारांचे – वर्णन करा.
- 4) डॉ. आंबेडकर यांचे पाकिस्तान विषयक विचारांचे परीक्षण करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) पं. नेहरूंची सामाजवादा विषयक संकल्पना स्पष्ट करा.
- 2) लोहिया यांची चार स्तंभी राज्य संकल्पना सांगा.
- 3) टिळकांची स्वराज्य विषयक संकल्पना स्पष्ट करा.
- 4) महात्मा फुले यांच्या धर्म विषयक मतांची चर्चा करा.

[3703] – 10

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – I) (Optional Paper) (PO-Paper – IV)
Political Thought in Maharashtra
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Why did Lokhitwadi regarded as Champion of Local Self Government ?
- 2) Name any two contemporary critics of Lokhitwadi.
- 3) Who wrote the book 'Brahmanache Kasab' ?
- 4) Why is M.G. Ranade regarded as the Champion of Indian Liberalism ?
- 5) Why is Mahatma Phule regarded as the pioneer of social revolution ?
- 6) Mention any two important works of Tilak.
- 7) Who established the society 'Depressed Class Mission' ?
- 8) Who wrote 'Shatpatre' ?
- 9) Who enunciated the doctrine of 'Satyagrahi Samajwad' ?
- 10) State two proposals of Dr. Ambedkar to eradicate Untouchability.
- 11) Who wrote Nimbaddharmala ?
- 12) Name any two writings of Vinoba Bhave.
- 13) Define Savarkar's concept of Hindutva.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Mahatma Phule and women development.
 - 2) Explain Chipulunkar's views on orientalism.
 - 3) Explain Dr. B. R. Ambedkar's views on State Socialism.
 - 4) Savarkar's critique of religion.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) M.G. Ranade's economic ideas.
 - 2) V.R. Shinde's contribution to political thought in Maharashtra.
 - 3) Tilak's Four Principles Programme.
 - 4) Objectives and features of Vinoba Bhave's Sarvodaya.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Comment on Savarkar's contribution to political thought in India.
 - 2) Evaluate Dr. Ambedkar's contribution to political thought.
 - 3) Comment on the role of Satyashodhak Samaj in social transformation in Maharashtra.
 - 4) Comment on M.G. Ranade as the Champion of Social Reforms in Maharashtra.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दांत) : **20**
- 1) लोकहितवादीना स्थानिक शासनाचे जनक का म्हटले जाते ?
 - 2) लोकहितवादीच्या समकालीन दोन टीकाकारांची नावे सांगा.
 - 3) 'ब्राह्मणाचे कसब' हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?

- 4) म.गो. रानडेना भारतीय उदारमतवादाचे जनक का म्हणतात ?
 - 5) महात्मा फुलेंना सामाजिक क्रांतीचे जनक म्हणून का संबोधण्यात येते ?
 - 6) टिळकांचे कोणतेही दोन महत्वाचे ग्रंथ नमूद करा.
 - 7) 'डिप्रेस्ड क्लास मिशन' या संस्थेची स्थापना कोणी केली ?
 - 8) 'शतपत्रे' कोणी लिहीली ?
 - 9) 'सत्याग्रही समाजवादाचे' तत्व कोणी मांडले ?
 - 10) अस्पृश्यता निर्मूलनासाठी डॉ. आंबेडकरांनी सूचविलेले दोन प्रस्ताव सांगा.
 - 11) 'निबंधमाला' या लेखमालिकेचे लेखक कोण ?
 - 12) विनोबा भावे यांच्या कोणत्याही दोन ग्रंथांची नावे सांगा.
 - 13) सावरकरांच्या 'हिंदूत्व' या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) :

10

- 1) महात्मा फुले आणि स्त्रीयांचा उद्धार.
- 2) चिपळूनकर यांचा पौरस्त्यवाद सिद्धांत स्पष्ट करा.
- 3) डॉ. बी. आर. आंबेडकरांचे 'राज्य समाजवाद' यावरील विचार स्पष्ट करा.
- 4) सावरकरांचे धर्मावरील भाष्य.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) :

20

- 1) म.गो. रानडे यांचे आर्थिक विचार.
- 2) महाराष्ट्रातील राजकीय विचारांना वि. रा. शिंदे यांनी दिलेले योगदान.
- 3) टिळकांचा चतूःसूत्री कार्यक्रम.
- 4) विनोबा भावे यांच्या सर्वोदयाची उद्दिष्ट्ये आणि वैशिष्ट्ये.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दांत) :

30

- 1) भारतातील राजकीय विचाराला सावरकरांनी दिलेल्या योगदानावर भाष्य करा.
- 2) डॉ. आंबेडकरांनी राजकीय विचाराला दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- 3) महाराष्ट्रातील सामाजिक परिवर्तनातील सत्यशोधक समाजाच्या भूमिकेवर भाष्य करा.
- 4) महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणांचे पुरस्कर्ते या नात्याने म.गो. रानडे यांच्यावर भाष्य करा.

[3703] – 12

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – I) PO - Paper – VI (Optional Paper)
Political Thought of Dr. Ambedkar (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B.: i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) State two factors which influenced Dr. Ambedkar.
- 2) Mention Dr. Ambedkar's object in forming Bahiskrit - Hitkarini Sabha.
- 3) How is Dr. Ambedkar Successor of Mahatma Phule ?
- 4) Why is Dr. Ambedkar called the 'Architect of Indian Constitution' ?
- 5) State two points of Brahmanism's criticism by Dr. Ambedkar.
- 6) What were the object of New Life Movement ?
- 7) Give two points of Dr. Ambedkar's critique of Liberalism.
- 8) State two justifications of Dr. Ambedkar in abandoning Hindu Religion.
- 9) Mention two points of contribution to Buddhism by Dr. Ambedkar.
- 10) State any two ill-customs of Caste system.
- 11) State two hindrances in Nation-Building according to Dr. Ambedkar.
- 12) Mention two proposals of Dr. Ambedkar to eradicate untouchability.
- 13) State the meaning of Samgha.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) Dr. Ambedkar's views on Human Rights.
- 2) Dr. Ambedkar's concept of Social Justice.
- 3) Dr. Ambedkar on Manusmriti.
- 4) Dr. Ambedkar on Nationalism.

P.T.O

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Explain Dr. Ambedkar's legacy to Modern India.
 - 2) Describe Dr. Ambedkar's critique Marxism.
 - 3) Examine Dr. Ambedkar's views on State Socialism.
 - 4) State Dr. Ambedkar's views on uplifting status of women.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Examine Dr. Ambedkar's contribution to Political thought in India.
 - 2) Evaluate Dr. Ambedkar's views on Social Democracy.
 - 3) Assess Dr. Ambedkar's contribution to Constitutionalism in India.
 - 4) Explain Dr. Ambedkar's views on Safeguards to Minority.

मराठी रूपांतर

- सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

- 1) कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) : **२०**
- १) डॉ. आंबेडकर यांच्यावर प्रभाव टाकणारे दोन घटक सांगा.
 - २) “बहिष्कृत हितकारीणी सभा” स्थापन करण्यातील डॉ. आंबेडकरांचा उद्देश नमुद करा.
 - ३) डॉ. आंबेडकर हे महात्मा फुले यांचे वारस कसे ठरतात ?
 - ४) डॉ. आंबेडकरांना भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार का म्हणतात ?
 - ५) डॉ. आंबेडकरांच्या ब्राह्मणवादावरील टीकेचे दोन मुद्दे नमुद करा.
 - ६) नवजीवन चळवळीची उद्दिष्टे कोणती आहेत ?
 - ७) डॉ. आंबेडकरांच्या उदारमतवादावरील टीकेचे दोन मुद्दे सांगा.
 - ८) हिंदू धर्माचा त्याग करणाऱ्या समर्थनार्थ डॉ. आंबेडकरांनी सांगितलेले दोन मद्दे नमुद करा.
 - ९) डॉ. आंबेडकरांनी बौद्धवादाला दिलेल्या योगदानातील दोन मुद्दे सांगा.

- १०) जाति व्यवस्थेतील दोन अनिष्ट रूढी नमुद करा.
- ११) डॉ. आंबेडकरांच्या दृष्टीने राष्ट्र - बांधणीमधील दोन अडथळे सांगा.
- १२) अस्पृश्यता निर्मूलनाचा दृष्टीने डॉ. आंबेडकरांनी सांगितलेले दोन उपाय नमुद करा.
- १३) 'संघ' याचा अर्थ सांगा.

2) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

१०

- १) डॉ. आंबेडकरांची मानवी हक्कविषयक विचार.
- २) डॉ. आंबेडकरांची सामाजिक न्यायाची संकल्पना.
- ३) मनुस्मृतीवरील डॉ. आंबेडकरांचे विचार.
- ४) राष्ट्रवादाविषयी डॉ. आंबेडकरांचे विचार.

3) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) :

२०

- १) आधुनिक भारताला डॉ. आंबेडकरांचा वारसा स्पष्ट करा.
- २) डॉ. आंबेडकरांची मार्क्सवादावरील टीका वर्णन करा.
- ३) राज्य समाजवादावरील डॉ. आंबेडकरांच्या मतांचे परीक्षण करा.
- ४) स्त्रीयांचा दर्जा, उंचावण्याबाबत डॉ. आंबेडकरांची मते सांगा.

4) कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

३०

- १) डॉ. आंबेडकरांची भारतातील राजकीय विचारांना दिलेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- २) सामाजिक लोकशाही संबंधी डॉ. आंबेडकरांच्या मतोचे मूल्यमापन करा.
- ३) डॉ. आंबेडकरांनी भारतातील घटनावादाला दिलेल्या योगदानाची मिमांस करा.
- ४) अल्पसंख्यकांच्या संरक्षणाविषयी डॉ. आंबेडकरांची मते स्पष्ट करा.

[3703] – 16

M.A. Examination, 2010
POLITICS (Group – II) (Optional)
PO – Paper – IV : Women And Development
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **20**

- 1) What is Feminism ?
- 2) What is New Women's Movement ?
- 3) What is Gender Politics ?
- 4) What is divorce ?
- 5) Mention two objectives of National Commission of Women.
- 6) What is 'Janani Sanrakshan Yojana' ?
- 7) Mention two achievements of Liberal Feminism.
- 8) State the meaning of Radical Feminism.
- 9) Explain the concept of 'Women's Status in Society'.
- 10) State the contemporary feminist issues in India.
- 11) Mention any four names of ladies who are at present M.P. in India.
- 12) State any two social reforms regarding women development.
- 13) State two provisions safeguarding judicial trials of women.

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Role of women in Panchayati Raj.
- 2) Objectives of Feminist movement.
- 3) Women's organisation in India.
- 4) Role of women in development process.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) : **20**
- 1) Feminist movement in the West.
 - 2) Role of women in politics of independent India.
 - 3) Role played by the Indian feminists in framing the ideology of feminism.
 - 4) Role of women in the Co-operative Movement.
4. Answer **any two** questions (in **500** words each) : **30**
- 1) Trace the growth of Feminist Movement in India.
 - 2) Critically evaluate the concept of empowerment of women.
 - 3) Critically examine the role of non-governmental organisations in the development of women.
 - 4) Discuss the recommendations of the National Commission on Women.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) : **20**
- 1) स्त्रीवाद म्हणजे काय ?
 - 2) नव-स्त्री चळवळ म्हणजे काय ?
 - 3) लिंगभेद राजकारण म्हणजे काय ?
 - 4) घटस्फोट म्हणजे काय ?
 - 5) राष्ट्रीय स्त्री आयोगाची दोन उद्दिष्टे नमूद करा.
 - 6) 'जननी संरक्षण योजना' म्हणजे काय ?
 - 7) उदारमतवादी स्त्रीवादी चळवळीची दोन साध्य नमूद करा.
 - 8) 'विवेक स्त्रीवादी चळवळी'चा अर्थ सांगा.
 - 9) 'स्त्रियांचा सामाजिक दर्जा' ही संकल्पना स्पष्ट करा.

- 10) भारतातील समकालीन स्त्रीवादाचे दोन प्रश्न सांगा.
- 11) भारताच्या संसदेतील कोणत्याही चार महिला खासदारांची नावे नमूद करा.
- 12) स्त्री विकासाशी संबंधित कोणत्याही दोन सामाजिक सुधारणा सांगा.
- 13) स्त्रीयांना न्यायालयीन सुनावनीमध्ये संरक्षण देणाऱ्या दोन तरतुदी सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

10

- 1) पंचायती राजमधील स्त्रीयांची भूमिका
- 2) स्त्रीवादी चळवळीची उद्दिष्टे
- 3) भारतातील स्त्री संघटना
- 4) विकास प्रक्रियेतील स्त्रीयांची भूमिका.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) :

20

- 1) पश्चिमेकडील स्त्रीवादी चळवळ
- 2) स्वतंत्र भारताच्या राजकारणातील स्त्रीयांची भूमिका
- 3) भारतातील स्त्री तत्त्ववेत्त्यांची स्त्रीवादी तत्वज्ञान निर्मितीतील भूमिका
- 4) सहकारी चळवळीतील स्त्रीयांची भूमिका.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

30

- 1) भारतातील स्त्रीवादी चळवळीच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
- 2) स्त्रीयांच्या सक्षमीकरणाच्या संकल्पनेचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
- 3) स्त्री विकास अशासकीय संघटनानी बजावलेल्या भूमिकेचे टीकात्मक परीक्षण करा.
- 4) भारतातील राष्ट्रीय महिला आयोगाच्या शिफारशींची चर्चा करा.

[3703] – 19

M.A. Examination, 2010
POLITICS (Group – II) (Optional)
PO – Paper – VII : Advanced Administrative Theory
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **20**

- 1) Mention any two schools of Administrative Thought.
- 2) Mention two norms of administrative efficiency.
- 3) State the types of Chief Executive.
- 4) Define Spam of Control.
- 5) Define the term 'Administration'.
- 6) Define the term Decision making.
- 7) What is meant by Scientific Management ?
- 8) Explain the ideological base of Fascism.
- 9) What is Informal organisation according to Bernard ?
- 10) Explain the nature of legal authority according to Weber.
- 11) What is Psychological Approach ?
- 12) How human relations are maintained ?
- 13) What is Charismatic leadership ?

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Theory 'X' and theory 'Y'.
- 2) Rationality in administrative behaviour.
- 3) Human relation approach.
- 4) Functions of the Chief Executive.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) : **20**
- 1) Smt. Follet's views on study of organisation.
 - 2) Significance of Administrative efficiency.
 - 3) Psychological approach to administration.
 - 4) Frederick Rigg's theory of Prismatic society.
4. Answer **any two** questions (in **500** words each) : **30**
- 1) Discuss the theory of departmentation as developed by Luther Gullick.
 - 2) Trace the different patterns and types of administration in developing countries.
 - 3) Write an essay on political neutrality of civil services in modern democracy.
 - 4) Explain different means of communication system.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) प्रशासकीय विचार प्रणालीतील कोणतेही दोन विचार प्रवाह नमूद करा.
 - 2) प्रशासकीय कार्यक्षमतेचे दोन घटक नमूद करा.
 - 3) मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्यांचे प्रकार सांगा.
 - 4) 'नियंत्रण कक्षेची' व्याख्या द्या.
 - 5) प्रशासनाची व्याख्या द्या.
 - 6) निर्णय प्रक्रियेची व्याख्या द्या.
 - 7) शास्त्रीय व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
 - 8) फॅसिझमचा तात्त्विक आधार सांगा.
 - 9) बर्नार्डच्या मतानुसार अनौपचारिक संघटना म्हणजे काय ?
 - 10) वेबरच्या मतानुसार कायदेविषयक सत्तेचे स्वरूप सांगा.

- 11) मानसशास्त्रीय दृष्टिकोन म्हणजे काय ?
- 12) मानवी संबंध कसे जोडले जातात, ते सांगा.
- 13) दिव्यवल्यांकित नेतृत्व म्हणजे काय ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) सिद्धांत 'X' आणि सिद्धांत 'Y'
- 2) प्रशासकीय वर्तनातील विवेक
- 3) मानवी संबंध दृष्टिकोन
- 4) मुख्य कार्यकारी अधिकाऱ्याची कार्ये.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) संघटनेच्या अभ्यासासंबंधी श्रीमती फॉलेट यांचे विचार.
- 2) प्रशासकीय कार्यक्षमतेचे महत्त्व.
- 3) प्रशासनासंबंधी मानसशास्त्रीय दृष्टिकोन.
- 4) फ्रेडरिक रिग्न यांचा लोलकात्मक समाज सिद्धांत.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) ल्युथर गुलिकप्रणित खाते विभागणीच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
- 2) विकसनशील राष्ट्रांतील प्रशासनाचे विविध नमूने आणि प्रकार यांचा आढावा घ्या.
- 3) आधुनिक लोकशाहीतील नागरी सेवांची राजकीय तटस्थता यावर निबंध लिहा.
- 4) संचरण व्यवस्थेची विविध माध्यमे स्पष्ट करा.

[3703] – 2

M.A. (Part – I) Examination, 2010
POLITICS
(Compulsory) PO-Paper – II
Public Administration
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Define Public Administration.
 - 2) State the types of Chief Executive.
 - 3) Mention two functions of Staff Agencies.
 - 4) What is Department ?
 - 5) Give the meaning of Public Policy.
 - 6) State two qualities of Leadership.
 - 7) State the significance of Financial Administration.
 - 8) What is Bureaucracy ?
 - 9) State two benefits of retirement.
 - 10) State the meaning of Audit.
 - 11) What is meant by administrative law ?
 - 12) What is Budget ?
 - 13) Give the meaning of O and M.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Unity of Command.
 - 2) Scientific Management
 - 3) Administrative Tribunal
 - 4) Types of Training.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Explain the bases of Department.
- 2) State Ministerial control over public corporation.
- 3) Explain the differences between Public Administration and Private Administration.
- 4) What is Leadership ? Explain the functions of Leadership.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Describe the modern approaches to the study of Public Administration.
- 2) Explain the methods of Recruitment with its merits and demerits.
- 3) Write an essay on Lokpal and Lokayukt.
- 4) Discuss the reasons for the growth of Delegation Legislation.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दांत) : **20**

- 1) लोक प्रशासनाची व्याख्या द्या.
- 2) प्रमुख कार्याधिकाऱ्याचे प्रकार सांगा.
- 3) स्टाफ घटकाची दोन कामे नमुद करा.
- 4) खाते म्हणजे काय ?
- 5) सार्वजनिक धोरणाची अर्थ द्या.
- 6) नेतृत्वाचे दोन गुण सांगा.
- 7) वित्तीय प्रशासनाचे महत्व सांगा.
- 8) नोकरशाही म्हणजे काय ?
- 9) निवृत्तीचे दोन फायदे सांगा.

- 10) लेखा चा अर्थ सांगा.
- 11) प्रशासकीय कायदा म्हणजे काय ?
- 12) अंदाजपत्रक म्हणजे काय ?
- 13) ओ.आणी एम. चा अर्थ लिहा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **50** शब्दांत) : **10**

- 1) आज्ञाधारक सत्तेची एकता
- 2) शास्त्रीय व्यवस्थापन
- 3) प्रशासकीय न्यायाधिकरणे
- 4) प्रशिक्षणाचे प्रकार

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **150** शब्दांत) : **20**

- 1) खात्याचे आधार स्पष्ट करा.
- 2) लोकनिगमावरील मंत्रीमंडलचे नियंत्रण सांगा.
- 3) लोकप्रशासन आणि खासगी प्रशासन यातील भेद स्पष्ट करा.
- 4) नेतृत्व म्हणजे काय ? नेतृत्वाचे कामे सांगा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **500** शब्दांत) : **30**

- 1) लोकप्रशासनाच्या अभ्यासाचे आधुनिक दृष्टीकोन वर्णन करा .
- 2) भरतीच्या पद्धति सांगून त्यांचे गुण-दोष सांगा.
- 3) लोकपाल आणि लोकायुक्त यावर निबंध लिहा.
- 4) प्रदत्त विधिनियमांच्या वाढीच्या कारणांची चर्चा करा.

[3703] – 22

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – III) (PO-Paper – III) (Optional)
Foreign Policy of the U.S.A.
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) State any two instruments of U.S. Foreign Economic Policy.
 - 2) Mention the names of two members of CENTO.
 - 3) What is cold war ?
 - 4) Who put forward the theory of 'containment' ?
 - 5) Define star war.
 - 6) Give the meaning of 'Dollar Diplomacy'.
 - 7) State the names of two interest groups in U.S.
 - 8) State two features of the 'Marshall Plan'.
 - 9) Give two consequences of the 'Vietnam War'.
 - 10) Who put forward the idea of 'Brinkmanship' ?
 - 11) State the meaning of 'New Imperialism'.
 - 12) When was the 'Test Ban Treaty Signed' ?
 - 13) What is a 'Unipolar World' ?
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Objectives of U.S. Foreign Policy.
 - 2) New cold war
 - 3) Human rights
 - 4) American Policy of Neutrality.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Describe the causes of 'Cold war'.
 - 2) Explain U.S. and the politics of oil.
 - 3) Discuss domestic factors influencing U.S. foreign policy.
 - 4) Explain U.S. Relation with West Asia.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Examine U.S. interest in South Asia.
 - 2) Explain America's relations with Europe and Russia.
 - 3) Evaluate U.S. Foreign Economic Policy with special reference to the 'Third World'.
 - 4) Describe the changing nature of American Foreign Policy.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) अमेरिकन आर्थिक परराष्ट्रीय धोरणाची दोन साधने सांगा.
 - 2) सेंटोच्या दोन सदस्य राष्ट्रांची नावे द्या.
 - 3) शित युद्ध म्हणजे काय ?
 - 4) 'कॉन्टेन्मेंट सिद्धांत कोणी मांडला ?
 - 5) स्टार वार म्हणजे काय ?
 - 6) 'डॉलर राजनयाची अर्थ द्या.
 - 7) अमेरिकेतील दोन हितसंबंधी गटांची नावे सांगा.
 - 8) 'मार्शल योजनेची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

- 9) 'व्हिएतनाम' युद्धाची दोन कारणे द्या.
- 10) ब्रिक्समनशिप' (Brinksmanship) संकल्पना कोणी मांडली ?
- 11) 'नव-साम्राज्यवादाचा' अर्थ सांगा.
- 12) टेस्ट बॅन करारावर स्वाक्षरी केव्हा झाली ?
- 13) 'एक ध्रुवीय जग' म्हणजे काय ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) अमेरिकन परराष्ट्र धोरणाची उद्दिष्टे
- 2) नवशित युद्ध
- 3) मानवी हक्क
- 4) अमेरिकेचे तटस्थतेचे धोरण.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) शित युद्धाची कारणे वर्णन करा.
- 2) अमेरिका आणि तेलाचे राजकारण स्पष्ट करा.
- 3) अमेरिकेच्या परराष्ट्र धोरणाला प्रभावित करणारे अमेरिक घटकांची चर्चा करा.
- 4) अमेरिकेचे पश्चिम-आशियायी असलेले संबंध स्पष्ट करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) दक्षिण आशियातील अमेरिकेच्या हितसंबंधाचे परीक्षण करा.
- 2) अमेरिकेचे युरोप आणि रशियाची असलेले संबंध स्पष्ट करा.
- 3) तिसऱ्या जगाच्या संदर्भात अमेरिकन आर्थिक परराष्ट्र धोरणांचे मूल्यमापन करा.
- 4) अमेरिकन परराष्ट्र धोरणाच्या बदलते स्वरूप वर्णन करा.

[3703] – 23

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – III) (Optional) (PO – Paper – IV)
India's Foreign Policy
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Give two geo-political determinates of India's Foreign Policy.
 - 2) Explain any two ideals of India's Foreign Policy.
 - 3) Define 'Non-alignment'.
 - 4) What is Unipolar World ?
 - 5) Define Globalisation.
 - 6) Give the meaning of 'NIEO'
 - 7) What is C.T.B.T. ?
 - 8) Define Line of Actual Control.
 - 9) What is Economic Diplomacy ?
 - 10) Who initiated the 'Lahore Bus Service' and when ?
 - 11) State two areas of conflict between India and Bangladesh.
 - 12) State two reasons for the 'Sino-Indian War in 1962'.
 - 13) Mention two objectives of WHO.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) India's approach to the U.N.
 - 2) Tibet issue.
 - 3) GATT.
 - 4) Globalisation and India.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) India as a regional power.
 - 2) Ethnic conflict in Sri Lanka.
 - 3) Salient features of Indian Nuclear Policy.
 - 4) Strategic importance of Indian Ocean.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Discuss the basic principles of India's Foreign Policy.
 - 2) Critically examine Indo-Pakistan relations.
 - 3) Explain role played by India in Non-aligned movement.
 - 4) Critically examine India's Nuclear Policy.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **20** शब्दांत) : **20**
- 1) भारतचे परराष्ट्रीय धोरण निर्धारित करणारे दोन भूराजकीय घटक सांगा.
 - 2) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाचे दोन आदर्श स्पष्ट करा.
 - 3) 'अलिप्ततावादाची' व्याख्या सांगा.
 - 4) एकध्रुवीय जग म्हणजे काय ?
 - 5) जागतिकीकरणाची व्याख्या द्या.
 - 6) नव आंतरराष्ट्रीय अर्थव्यवस्थेचा अर्थ सांगा.
 - 7) सी.टी.बी.टी. म्हणजे काय ?
 - 8) 'प्रत्यक्ष नियंत्रण रेषेची' व्याख्या द्या.
 - 9) आर्थिक राजनय म्हणजे काय ?
 - 10) लाहोर बससेवा संदर्भात कोणी आणि केव्हा पुढाकार घेतल्या ?
 - 11) भारत-बांगलादेश मधील संघर्षाची दोन क्षेत्रे सांगा.
 - 12) 1962 च्या भारत-चीन युद्धाची दोन कारणे सांगा.
 - 13) जागतिक आरोग्य संघटनेची दोन उद्दिष्टे सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) 10
- 1) संयुक्त राष्ट्राबाबत भारताचा दृष्टिकोन
 - 2) तिबेट समस्या
 - 3) गॅट
 - 4) जागतिकीकरण आणि भारत.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) : 20
- 1) भारत एक विभागीय सत्ता
 - 2) श्रीलंकेमधील वंशिक संघर्ष
 - 3) भारताच्या आण्विक धोरणाची ठळक वैशिष्ट्ये
 - 4) भारतीय महासागराचे सामरिक महत्व.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दांत) : 30
- 1) भारताच्या परराष्ट्र धोरणाच्या मूलभूत तत्त्वाची चर्चा करा.
 - 2) भारत-पाकिस्तान संबंधाचे टीकात्मक परीक्षण करा.
 - 3) अलिप्ततावादी चळवळीतील भारताची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 4) भारताच्या आण्विक धोरणाचे टीकात्मक परीक्षण करा.

[3703] – 29

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – IV) (Optional) (PO – Paper – IV)
Political Movements in Maharashtra
(85-Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **(20)**
- 1) Give the meaning of Liberalism.
 - 2) State the meaning of 'Extremist Nationalism'.
 - 3) Who put forward the concept of 'Spritualisation of Politics' ?
 - 4) What is objective of Non-Brahmin Movement ?
 - 5) Who founded the Satya-Shodhak Samaj ?
 - 6) Mention two reforms in Maharashtra.
 - 7) Who was the author of 'Rise of Maratha Power' ?
 - 8) Name two 'Liberal leaders' in Maharashtra.
 - 9) Who established 'Abhinav Bharat' ?
 - 10) What is Hijarat ?
 - 11) State any four pressure groups in Maharashtra.
 - 12) What is Social Boycott ?
 - 13) Why did Dr. Ambedkar oppose 'Khoti system' ?
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **(10)**
- 1) Savarkar's views on 'Revolution'.
 - 2) Nationalist Education.
 - 3) Hindu Mahasabha.
 - 4) Importance of Pre. Dr. Ambedkar Dalit Movement.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : (20)

- 1) Explain Prince Shahu's contribution to the eradication of Untouchability.
- 2) M.G. Ranade's contribution to the 'Liberal Movement' in Maharashtra.
- 3) Importance of Mulshi Satyagraha.
- 4) State the consequences of the formation of 'Samyukta Maharashtra Movement'.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) (30)

- 1) Take a critical review of the development of Nationalism in Maharashtra.
- 2) Give an account of rise and fall of Satyashodhak Samaj in Maharashtra.
- 3) Discuss Four-Point programme of Tilak.
- 4) Explain Satyagraha theory and what is the relevance of Satyagraha in today's context ?

मराठी रूपांतर

सूचना: i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **20** शब्दांत) : (20)

- 1) 'उदारमतवादाचा' अर्थ सांगा.
- 2) 'जहाल राष्ट्रवादाचा' अर्थ सांगा.
- 3) राजकारणाचे अध्यात्मिकरण ही संकल्पना कोणी मांडली ?
- 4) ब्राम्हणेतर चळवळीचे उद्दिष्ट काय आहे ?
- 5) सत्यशोधक समाजाची स्थापना कोणी केली ?
- 6) महाराष्ट्रातील दोन सुधारकांची नावे द्या.
- 7) 'मराठा सत्तेचा उदय' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
- 8) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन उदारमतवादी नेत्यांची नावे सांगा.

- 9) 'अभिनव भारत' कोणी स्थापन केली ?
 - 10) हिजरत म्हणजे काय ?
 - 11) 'महाराष्ट्रातील चार दबावगट सांगा.
 - 12) सामाजिक बहिष्कार म्हणजे काय ?
 - 13) डॉ. आंबेडकरांनी 'खोती पद्धतीला' विरोध का केला ?
2. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) : (10)
- 1) सावरकरांचे क्रांतीविषयक विचार
 - 2) राष्ट्रीय शिक्षण
 - 3) हिंदु महासभा
 - 4) डॉ. आंबेडकर पूर्व दलित चळवळीचे महत्त्व.
3. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) : (20)
- 1) छत्रपती शाहू राजांचे अस्पृश्यता निर्मूलनाबाबतचे योगदान विशद करा.
 - 2) उदारमतवादी चळवळीतील म. गो. रानडे यांचे योगदान.
 - 3) मुळशी सत्याग्रहाचे महत्त्व.
 - 4) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळीचे परिणाम सांगा.
4. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 500 शब्दांत): (30)
- 1) महाराष्ट्रातील राष्ट्रवादाच्या विकासाचा टीकात्मक आढावा घ्या.
 - 2) महाराष्ट्रातील सत्यशोधक समाजाचा उदय आणि न्हासाची माहिती द्या.
 - 3) टिळकांच्या चतुः सूत्री कार्यक्रमाची चर्चा करा.
 - 4) सत्याग्रह सिद्धांत स्पष्ट करा व सत्याग्रह सिद्धांताची आजच्या काळातील उपयुक्तता विशद करा.

[3703] – 3

M.A. (Part – I) Examination, 2010
POLITICS
(Compulsory) PO-Paper – III
Theory of International Politics
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B.: i) **All** questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Define International Politics.
 - 2) What is Globalisation ?
 - 3) State two causes of Arms Race.
 - 4) Mention any two obstacles to the Disarmament.
 - 5) State the meaning of “Third World”.
 - 6) What is intervention ?
 - 7) What is meant by ‘uni-polar world’ ?
 - 8) State the meaning of “policy of containment”.
 - 9) Define Balance of power.
 - 10) State the types of Foreign aid.
 - 11) Give any two reasons for ‘cold war’.
 - 12) What is “Imperialism” ?
 - 13) State any two limits of ‘Power Approach’.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Functions of a Diplomat.
 - 2) Factors responsible for adoption of Non-Alignment.
 - 3) Theory of Dependency.
 - 4) Chemical War.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Discuss the state sponsored Terrorism in International politics.
- 2) Evaluate the concept of collective security.
- 3) Explain Marxian approach to the study of International politics.
- 4) Discuss the nature of North-South conflict.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Explain the various instruments of foreign policy.
- 2) Discuss the theories of integration in International politics.
- 3) What is National Interest ? Asses its significance in the Foreign policy making.
- 4) Examine realism as an approach to the study of International politics.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**

- 1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाची व्याख्या द्या.
- 2) जागतिकीकरण म्हणजे काय ?
- 3) शस्त्रस्पर्धेची दोन कारणे सांगा.
- 4) निःशस्त्रीकरणातील दोन अडथळे नमुद करा.
- 5) “तीसरे जग” याचा अर्थ सांगा.
- 6) हस्तक्षेप म्हणजे काय ?
- 7) “एक ध्रुविय जग ” म्हणजे काय ?
- 8) “रोध करण्याचे धोरण” याचा अर्थ सांगा.
- 9) सत्तासंतुलनाची व्याख्या करा.
- 10) परकीय मदतीचे प्रकार सांगा.

- 11) 'शितमुद्धाची' कोणतीही दोन कारणे सांगा.
 - 12) 'साम्राज्यवाद' म्हणजे काय ?
 - 13) सत्ता दृष्टिकोनाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा सांगा.
2. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 50 शब्दात) : 10
- 1) परराष्ट्र वकिलाची कामे.
 - 2) अलिप्ततावादाचा स्वीकार करण्यासाठी कारणीभूत घटक.
 - 3) परावलंबित्वाचा सिद्धांत.
 - 4) रासायनिक युद्ध.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 150 शब्दात) : 20
- 1) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील राज्य पुरस्कृत दहशतवादावर चर्चा करा.
 - 2) सामुदायिक सुरक्षिततेच्या संकल्पनेचे मुल्यमापण करा.
 - 3) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या अभ्यासाचा मार्क्सवादी दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
 - 4) उत्तर-दक्षिण संघर्षाच्या स्वरूपाची चर्चा करा.
4. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : 30
- 1) परराष्ट्र धोरणाचे विविध साधने स्पष्ट करा.
 - 2) आंतरराष्ट्रीय राजकारणातील एकात्मिकतेच्या सिद्धांताची चर्चा करा.
 - 3) राष्ट्रीय हितसंबंध म्हणजे काय ? परराष्ट्र धोरण ठरविण्याच्या या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
 - 4) आंतरराष्ट्रीय राजकारणाच्या अभ्यासातील वास्तववादी दृष्टीकोनाचे मुल्यमापण करा.

[3703] – 30

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – IV) (Optional) (Po – Paper – V)
Dalit Movement (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Define the term 'Dalit Movement'.
 - 2) Who wrote the Annihilation of caste ?
 - 3) Who wrote the 'Brahmananche Kasab' ?
 - 4) What is meant by separate constituency ?
 - 5) Who is the founder of the 'All India Scheduled Caste Federation' ?
 - 6) State two principles of 'Poona Pact'.
 - 7) Who was the leader of 'Kalaram Temple' ?
 - 8) Give two reasons for Dr. Ambedkar's criticism of Hindu religion.
 - 9) Who was the first to introduce reservation to Non-Brahmins ?
 - 10) State any two limitations of Republican Party of India.
 - 11) Name the weekly published by Republic Party.
 - 12) When did Dalit Panther emerge in Maharashtra.
 - 13) Give the names of two female leaders who participated in the Dalit-Movement.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) The Round Table Conference.
 - 2) Mahad Satyagraha.
 - 3) Ideology of Satyashodhak Samaj.
 - 4) All India Scheduled Caste Federation.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Describe the Devadasi eradication Movement in Maharashtra.
 - 2) Savarkar as a leader in untouchability Eradication Movement.
 - 3) Temple entry movement and the doctrine of equality.
 - 4) The programme of Dalit Panther.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Evaluate Mahatma Phule's contribution to Dalit-Movement.
 - 2) Discuss Rajarshi Maharaj and V.R. Shinde's contribution in the eradication of untouchability.
 - 3) Describe Dr. Ambedkar's contribution to 'Dalit-Movement'.
 - 4) Discuss salient features of 'Dalit-Movement'.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी २० शब्दात) : **२०**
- १) दलित चळवळीची व्याख्या सांगा.
 - २) 'अॅन्हिलेशन ऑफ कास्ट' हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?
 - ३) 'ब्राम्हणांची कसब' हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?

- ४) स्वतंत्र मतदारसंघ म्हणजे काय ?
- ५) अखिल भारतीय शेड्युल्ड कास्ट फेडरेशनची स्थापना कोणी केली ?
- ६) पुणे कराराची दोन तत्वे सांगा.
- ७) 'काळाराम सत्यागृहाचे' नेतृत्व कोणी केले.
- ८) डॉ. आंबेडकरांनी हिंदू धर्मावर टीका करण्याची कोणती दोन कारणे होती.
- ९) ब्राम्हणोतरांना राखीव जागा पहिल्यांदा कोणी दिल्या ?
- १०) भारतीय रिपब्लिकन पक्षाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा सांगा.
- ११) रिपब्लिकन पक्षाकरून प्रसिद्ध होणाऱ्या साप्ताहिकाचे नाव द्या.
- १२) महाराष्ट्रात दलित पॅथर केव्हा निर्माण झाली ?
- १३) दलित चळवळीत सध्भागी झालेल्या कोणत्याही दोन स्त्री नेत्यांची नावे सांगा.
२. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी ५० शब्दात) : १०
- १) गोलमेज परिषदा
- २) महाडचा सत्याग्रह
- ३) सत्यशोधक समाजाची विचारसरणी
- ४) अखिल भारतीय शेड्युल कास्ट फेडरेशन.
३. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी १५० शब्दात) : २०
- १) महाराष्ट्रातील 'देवदासी निर्मुलन चळवळीचे' वर्णन करा.
- २) सावरकर: अस्पृश्यता निवारक चळवळीतील एक नेता.
- ३) मंदिर प्रवेशाची चळवळ आणि समतेचे तत्त्व.
- ४) दलित पॅथरचा कार्यक्रम.
४. खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) : ३०
- १) महात्मा फुलेंचे दलित चळवळीला मिळालेल्या योगदानाचे परीक्षण करा.
- २) राजर्षि शाहू महाराज आणि महर्षि वि.रा. शिंदे यांचे अस्पृश्यता निवारण कार्यातील योगदान स्पष्ट करा.
- ३) डॉ. आंबेडकरांनी दलित चळवळीला दिलेले योगदान विशद करा.
- ४) दलित चळवळीच्या ठळक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.

[3703] – 38

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – VI) (Optional) (PO- Paper – IV)
Political Process in Maharashtra
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) In which year was Nationalist Movement started ?
- 2) Give the names of any two regional development corporation in Maharashtra.
- 3) Write two forms of sub-regionalism in Maharashtra.
- 4) What are the bases of Shivsena ?
- 5) When was the Dalit Panther formed ?
- 6) State the meaning of Neo-Hinduism.
- 7) Mention the names of any two leaders of Trade Union in Maharashtra.
- 8) State any two characteristics of party system in Maharashtra.
- 9) Mention the name of any four communal organisation in Maharashtra.
- 10) Write any two objectives of Shetkari sanghatna.
- 11) Who took initiative in the formation of non Brahmin movement ?
- 12) Which are the three tier in Panchayati Raj system in Maharashtra ?
- 13) Define term 'Hegemony' of Maratha caste.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Communal Riots.
 - 2) Features of Political economy of Maharashtra.
 - 3) Role of Zilla Parishad in Rural Development.
 - 4) Causes for deterioration of Congress in Maharashtra.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Sanyukta Maharashtra Movement.
 - 2) Causes of emergence of Regionalism.
 - 3) Role of Maratha caste in Politics of Maharashtra.
 - 4) Major recommendations of P. B. Patil committee.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Write an essay on the National Movement in the Colonial Period.
 - 2) Take a brief review of Politics of Hindutva Organisation in Maharashtra.
 - 3) Explain the role of congress as a opposition party in the Shiv-sena-BJP Government in Maharashtra.
 - 4) “Shetkari Sanghatna has been a movement of middle-class peasants’. Comment.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) **२०**
- १) महाराष्ट्रात राष्ट्रवादाची चळवळ केव्हा सुरु झाली ?
 - २) महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन प्रादेशिक विकास मंडळाची नांवे लिहा.
 - ३) महाराष्ट्रातील उप-प्रादेशिकतेची दोन स्वरूपे लिहा.
 - ४) शिवसेनेचे मूलाधार कोणते ?

- ५) दलित पँथरची स्थापना केंव्हा झाली ?
- ६) नवहिंदुत्व वादाचा अर्थ सांगा.
- ७) महाराष्ट्रातील कामगारसंघटनेच्या कोणत्याही दोन नेत्यांची नावे लिहा.
- ८) महाराष्ट्राच्या पक्षपद्धतीची कोणतीही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ९) महाराष्ट्रातील कोणत्याही चार जमातवादी संघटनांची नावे लिहा.
- १०) शेतकरी संघटनेची कोणतीही दोन उद्दिष्टे लिहा.
- ११) ब्राह्मणेतर चळवळ सुरु करण्यात कोणी पुढाकार घेतला ?
- १२) महाराष्ट्राच्या पंचायतराज व्यवस्थेतील तीन स्तर कोणते ?
- १३) मराठ्यांचे धुरीणत्व याची व्याख्या करा.

२. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

१०

- १) जातीय दंगली.
- २) महाराष्ट्राच्या राजकीय अर्थव्यवस्थेची वैशिष्ट्ये.
- ३) महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासात जिल्हा परिषदेची भूमिका.
- ४) महाराष्ट्रातील काँग्रेस पक्षाच्या घसरणीची कारणे.

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात):

२०

- १) संयुक्त महाराष्ट्र चळवळ.
- २) प्रादेशिक वादाच्या उदयाची कारणे.
- ३) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील मराठा जातीची भूमिका.
- ४) पी.बी.पाटील समितीच्या प्रमुख शिफारसी.

४. काणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

३०

- १) वसाहतवादाच्या कालखंडातील राष्ट्रवादी चळवळीवर निबंध लिहा.
- २) महाराष्ट्रातील हिंदुत्ववादी संघटनेच्या राजकारणाचा थोडक्यात आढावा घ्या.
- ३) महाराष्ट्रातील शिवसेना-भाजप शासनातील काँग्रेसची विरोधी पक्ष म्हणून भूमिका स्पष्ट करा.
- ४) “शेतकरी संघटना ही मध्यमवर्गीय शेतकऱ्यांची चळवळ राहिली आहे”. भाष्य करा.

[3703] – 4

M.A. (Part – II) Examination, 2010
POLITICS
(Compulsory) PO-Paper – IV
Political Sociology
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B.: i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Who is regarded as exponent of Behaviourism ?
 - 2) State the meaning of Political Ideology.
 - 3) State the importance of Political Sociology.
 - 4) Mention any two limits of Pluralism.
 - 5) What is Political Socialisation ?
 - 6) Explain the meaning of Cynicism.
 - 7) In which regard Marx and Weber differ ?
 - 8) Define Political Revolution.
 - 9) State the meaning of Political Elites.
 - 10) What is Political Development ?
 - 11) Give two characteristics of Political Culture.
 - 12) What is Authority ?
 - 13) State the meaning of Interdisciplinary Approach.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) The concept of legitimacy.
 - 2) Means of political communication.
 - 3) Bases of power.
 - 4) Capability functions of political system.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Explain the role caste in Politics.
- 2) State the scope of Political Sociology.
- 3) Explain the functions of Political Ideology.
- 4) Explain Marx's Class Struggle Theory.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Explain the various levels of political participation.
- 2) Discuss the fundamental agencies of political development.
- 3) Describe the main principles of pluralist model.
- 4) Elections as a means of political recruitment.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दांत) : **20**

- 1) वर्तनवादाचा पुरस्कर्ता म्हणून कोणाला संबोधले जाते ?
- 2) राजकीय विचार प्रणालीचा अर्थ सांगा.
- 3) राजकीय समाजशास्त्राचे महत्त्व सांगा.
- 4) अनेकसत्तावादाच्या कोणत्याही दोन मर्यादा नमूद करा.
- 5) राजकीय समाजीकरण म्हणजे काय ?
- 6) दोषैक दृष्टीचा अर्थ स्पष्ट करा.
- 7) मार्क्स आणि वेबर यांच्यामध्ये कोणत्या संदर्भात मतभिन्नता आहे ?
- 8) राजकीय क्रांतीची व्याख्या करा.
- 9) राजकीय श्रेष्ठी जनाचा अर्थ सांगा.
- 10) राजकीय विकास म्हणजे काय ?

- 11) राजकीय संस्कृतीची दोन वैशिष्ट्ये द्या.
- 12) 'अधिकार' म्हणजे काय ?
- 13) 'आंतर विद्याशाखीय' दृष्टीकोन म्हणजे काय ?
2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) : 10
 - 1) अधिमान्यतेची संकल्पना
 - 2) राजकीय संसूचनाची साधने
 - 3) सत्तेचे आधार
 - 4) राजकीय व्यवस्थेचे क्षमतेचे कार्य.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) : 20
 - 1) राजकारणातील जातीची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 2) राजकीय समाजज्ञास्त्राची व्याप्ती सांगा.
 - 3) राजकीय विचारप्रणालीची कामे स्पष्ट करा
 - 4) मार्क्सचा वर्ग-संघर्षाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दांत) : 30
 - 1) राजकीय सहभागाच्या विविध पातळ्या स्पष्ट करा.
 - 2) राजकीय विकासाच्या मूलभूत घटकांची चर्चा करा.
 - 3) अनेकसत्तावादी प्रारूपाच्या प्रमुख तत्वांची चर्चा करा.
 - 4) निवडणूका – राजकीय भरतीचे एक साधन.

[3703] – 5

M.A. (Part – II) Examination, 2010
POLITICS
(Compulsory) PO – Paper – V
Comparative Politics and Government (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Define 'Comparative Politics'.
- 2) Who wrote the book 'Process of Government'?
- 3) What is meant by 'Political Elites'?
- 4) State two differences between Political Party and Pressure group.
- 5) Mention two causes of Military Rule.
- 6) Who is the sovereign in a parliamentary democratic system ?
- 7) Name the propounder of the decision making, Approach to Comparative Politics.
- 8) What is meant by Political terrorism ?
- 9) State the meaning of value - free research.
- 10) Define constitutionalism.
- 11) Mention two functions of Bureaucracy.
- 12) State two characteristics of the Presidential system.
- 13) State two causes of violence.

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Role of Military in democratic system.
- 2) Concept of Judicial review.
- 3) Political Instability.
- 4) Characteristics of Traditional Approach.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Explain the functions of Interest Groups.
- 2) Describe Blondel's Typology of Political System.
- 3) Discuss the causes of decline of Legislature.
- 4) State Mosca's theory of Political Elites.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Explain Modern Approaches to the study of Comparative Politics.
- 2) What is federalism ? Which are the essential conditions for the success of federal system ?
- 3) Discuss the role and structural characteristics of modern executives.
- 4) Explain the causes and consequences of terrorism.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) : **20**

- 1) तुलनात्मक राजकारणाची व्याख्या द्या.
- 2) “प्रोसेस ऑफ गव्हर्नमेंट” हे पुस्तक कोणी लिहिले आहे ?
- 3) राजकीय अभिजन म्हणजे काय ?
- 4) राजकीय पक्ष आणि दबावगट यातील फरक सांगा ?
- 5) लष्करी राजवटीची दोन कारणे सांगा.
- 6) संसदीय लोकशाही व्यवस्थेत सार्वभौम कोण असते ?
- 7) तुलनात्मक राज्य शास्त्राच्या निर्णय निर्धारण दृष्टिकोनाच्या पुरस्कर्त्यांचे नावे सांगा.

- 8) राजकीय दहशतवाद म्हणजे काय ?
- 9) मूल्यविरहित संशोधन म्हणजे काय ?
- 10) घटनावाद म्हणजे काय ?
- 11) नौकरशाहीचे दोन कामे नमुद करा.
- 12) अध्यक्षीय पद्धतीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 13) हिंसेचे दोन कारणे सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) लोकशाही व्यवस्थेत लष्कराची भूमिका.
- 2) न्यायालयीन पुनर्विलोडनाची संकल्पना.
- 3) राजकीय अस्थिरता.
- 4) परंपरागत दृष्टिकोनाची वैशिष्ट्ये.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) हितसंबंधी गटाची कामे स्पष्ट करा.
- 2) ब्लॉंडेल प्रणीत राजकीय व्यवस्थेचे प्रकार वर्णन करा.
- 3) विधीमंडळाच्या ज्हासाच्या कारणांची चर्चा करा.
- 4) मोस्काचा राजकीय अभिज्ञाचा सिद्धांत सांगा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) तुलनात्मक राज्यशास्त्राच्या अभ्यासाचे अधुनिक दृष्टीकोन स्पष्ट करा.
- 2) संघराज्यवाद म्हणजे काय ? संघराज्य पद्धतीच्या यशस्वीतेसाठी कोणत्या अटी आवश्यक आहेत ?
- 3) अधुनिक कार्यकारी मंडळाच्या भूमिकेची व रचनात्मक वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- 4) दहशतवादाची कारणे व परिणाम स्पष्ट करा.

[3703] –15

M.A. Examination, 2010
POLITICS
Group – II (Optional) PO – Paper – III : Personnel and Financial
Administration (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **20**

- 1) Define Personnel administration.
- 2) What is Management ?
- 3) What is recruitment ?
- 4) State two objectives of Discipline.
- 5) State the kinds of audit.
- 6) Define the concept of Redressal of Grievances.
- 7) Give any two trends of Management of human resources.
- 8) What is cut-motion ?
- 9) What is minimum wage ?
- 10) State two stages of budgetary process in U.S.A.
- 11) Define Budget.
- 12) State two dynamics of Personnel Administration.
- 13) How is Parliamentary financial control maintained ?

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Demerits of indirect recruitment.
- 2) Bases of Transfer.
- 3) Functions and role of Controller and Auditor General of India.
- 4) Wage and salary administration.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) : **20**
- 1) Examine the functions and role of Public Account Committee.
 - 2) Various methods of recruitment.
 - 3) Technical approach in Financial administration.
 - 4) Discuss the different stages of budget.
4. Answer **any two** questions (in **500** words each) : **30**
- 1) Write an essay on Human Resources Development.
 - 2) Trace the process of evolution of financial administration.
 - 3) Discuss the significance of good communication system and explain the importance of use of recent means of communication.
 - 4) Examine the nature of centre-state financial relations in India.

मराठी रूपांतर

*सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) सेवक प्रशासनाची व्याख्या द्या.
 - 2) व्यवस्थापन म्हणजे काय ?
 - 3) भरती म्हणजे काय ?
 - 4) शिस्तीची दोन उद्दिष्टे सांगा.
 - 5) लेखापरिक्षणाचे प्रकार सांगा.
 - 6) 'तक्रार निवारण' या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
 - 7) मानवी साधन संपत्तीच्या व्यवस्थापनाचे कोणतेही दोन मतप्रवाह सांगा.
 - 8) कपात – सूचना म्हणजे काय ?
 - 9) किमान वेतन म्हणजे काय ?
 - 10) अमेरिकेतील अंदाज-पत्रक प्रक्रियेतील दोन अवस्था सांगा.

- 11) अंदाजपत्रकाची व्याख्या द्या.
- 12) सेवक प्रशासनातील दोन गतिविज्ञान सांगा.
- 13) संसदीय आर्थिक नियंत्रण कसे साध्य केले जाते ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **50** शब्दात) :

10

- 1) अप्रत्यक्ष भरतीचे दोष.
- 2) बदलीचे आधार.
- 3) नियंत्र महालेखापालाची कार्ये आणि भूमिका.
- 4) रोजगार आणि वेतन प्रशासन.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **150** शब्दात) :

20

- 1) लोकलेखा समितीची कार्ये व भूमिकेचे परीक्षण करा.
- 2) भरतीच्या विविध पद्धती.
- 3) वित्तीय प्रशासनातील तांत्रिक दृष्टिकोन.
- 4) अंदाजपत्रकाच्या विविध अवस्थांची चर्चा करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **500** शब्दात) :

30

- 1) मानवी संसाधन विकासावर निबंध लिहा.
- 2) आर्थिक प्रशासनाच्या उदयाच्या प्रक्रियेचा आढावा घ्या.
- 3) चांगल्या संचरण व्यवस्थेचे महत्व विशद करून संचरण व्यवस्थेतील आधुनिक साधनाच्या वापराचे महत्व सांगा.
- 4) भारतातील केंद्र-राज्य वित्तीय संबंधाच्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.

[3703] – 11

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – I) (Optional Paper) (PO-Paper – V)
Political Thought of Mahatma Gandhi (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) What is Satyagraha ?
 - 2) Name the doctrines which influenced Gandhi.
 - 3) Why did Gandhi insist on communal harmony ?
 - 4) State two criticism on communism by Gandhi.
 - 5) Mention the meaning of spiritualisation of politics.
 - 6) What is stateless society according to Gandhi ?
 - 7) Give the meaning of Aparigraha.
 - 8) Why did Gandhi oppose industrialisation ?
 - 9) In which year did Gandhi start “Quit India” ?
 - 10) What is meant by Anasakti ?
 - 11) State the meaning of Relative Truth.
 - 12) Why did Gandhi promote Khadi ?
 - 13) State two qualities of Satyagrahi.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Doctrine of Trusteeship concept
 - 2) Ahimsa
 - 3) Interpretation of Religion
 - 4) Views on untouchability.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Gandhi's critiques of western civilisation.
 - 2) Techniques of satyagraha.
 - 3) Concept of Ramrajya.
 - 4) Gandhi's economics of Khadi.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Explain the relevance of Gandhian today.
 - 2) Evaluate the concept of Swarajya.
 - 3) "Gandhiji was an architect of Modern India" – Comment.
 - 4) Explain Gandhi's views on science and technology.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) सत्याग्रह म्हणजे काय ?
 - 2) गांधीजींवर कोणत्या तंत्रांचा प्रभाव होता ?
 - 3) धार्मिक ऐक्यावर गांधीजींनी भर का दिला ?
 - 4) गांधीजींनी साम्यवादावर केलेल्या टिकांचे दोन मुद्दे सांगा.
 - 5) राजकारणाचे अध्यात्मीकरणाचा अर्थ नमुद करा.
 - 6) गांधीजींच्या मते राज्यविरहीत समाज म्हणजे काय ?
 - 7) अपरिग्रहाचा अर्थ लिहा.
 - 8) गांधीजींनी औद्योगिककरणाचा विरोध का केला होता ?
 - 9) गांधीजींनी "भारत छोडो" चळवळ कोणत्या वर्षी सुरु केली ?
 - 10) अनासक्ती म्हणजे काय ?

- 11) सापेक्ष सत्य याचा अर्थ सांगा.
- 12) गांधीजींनी खादीला उत्तेजन कां दिले ?
- 13) सत्याग्रहीची पात्रता सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येक 50 शब्दात) :

10

- 1) विश्वस्त संकल्पनेचे तत्वे
- 2) अहिंसा
- 3) धर्माचे विश्लेषण
- 4) अस्पृश्यते संबंधी मते.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येक 150 शब्दात) :

20

- 1) गांधीजींची पाश्चात्य संस्कृतीवरील टीका.
- 2) सत्याग्रहाची तंत्रे.
- 3) रामराज्याची संकल्पना.
- 4) गांधीजींचे खादीचे अर्थशास्त्र.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) गांधीवादाची सद्यःस्थितीत उपयुक्तता स्पष्ट करा.
- 2) स्वराज्याच्या संकल्पनेचे परीक्षण करा.
- 3) “गांधीजी आधुनिक भारताचे शिल्पकार होते ” भाष्य करा.
- 4) गांधीजींचे विज्ञान आणि तंत्रज्ञानविषयक विचार स्पष्ट करा.

[3703] – 13

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – II) (Optional)
PO-Paper – I : Indian Administration (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (**each** in **20** words) : **20**
- 1) Give two reasons for set back of Socialism in India.
 - 2) What do you mean by Administration ?
 - 3) Define the term 'Democratic Republic'.
 - 4) State the meaning of Secretariat.
 - 5) Mention the names of four sub-committees of the Cabinet.
 - 6) State two problems of Public Corporation.
 - 7) Give the types of Advisory Bodies.
 - 8) What is Public Sector ?
 - 9) Mention two modern trends in Indian Administration.
 - 10) Give the meaning of political neutrality of civil service.
 - 11) State two functions of Lokpal.
 - 12) To whom the cabinet is accountable ?
 - 13) What is Real Head ?
2. Answer **any two** questions (**each** in **50** words) : **10**
- 1) Queen's Proclamation.
 - 2) Goals of the Government of India.
 - 3) Functions of 'O' and 'M'.
 - 4) Sovereignty of Parliament.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (**each** in **150** words) : **20**
- 1) The Prime-Minister and Cabinet.
 - 2) The nature of Judicial control over Indian Administration.
 - 3) Organisation and functions of Ministry of Home Affairs.
 - 4) Composition and functions of Union Public Service Commission.
4. Answer **any two** questions (**each** in **500** words) : **30**
- 1) Give an account of evolution of Administrative system in India.
 - 2) Examine the recommendations made by Administrative Reform Commission in India.
 - 3) Discuss the functions and role of Lokayukta.
 - 4) Explain the importance of Public Sector Undertakings of Central Government.

मराठी रूपांतर

*सूचना: i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) भारतातील समाजवादाच्या अधोगतीची दोन कारणे द्या.
 - 2) तुमच्या मते प्रशासनाचा अर्थ काय ?
 - 3) 'लोकशाही गणराज्य' या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
 - 4) 'सचिवालयाचा' अर्थ सांगा.
 - 5) कॅबिनेटच्या चार उपसमित्यांची नावे नमूद करा.
 - 6) लोकनिगमाच्या दोन समस्या सांगा.
 - 7) सल्लागार मंडळाचे प्रकार द्या.
 - 8) सार्वजनिक क्षेत्र म्हणजे काय ?
 - 9) भारतीय प्रशासनातील दोन आधुनिक प्रवाह सांगा.

- 10) नागरी सेवेच्या राजकीय तटस्थतेचा अर्थ सांगा.
- 11) लोकपालाची दोन कार्ये सांगा.
- 12) कॅबिनेट कोणाला उत्तरदायी जबाबदार असते ?
- 13) 'वास्तविक सताधीश' म्हणजे काय ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) राणीचा जाहीरनामा
- 2) भारत सरकारची ध्येय (उद्दिष्टे)
- 3) 'ओ' आणि 'एम' ची कार्ये
- 4) संसदेचे सार्वभौमत्व.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) पंतप्रधान आणि मंत्रीमंडळ.
- 2) भारतीय प्रशासनावरील न्यायालयीन नियंत्रणाचे स्वरूप.
- 3) गृह मंत्रालयाचे संघटन आणि कार्ये.
- 4) केंद्रिय लोकसेवा आयोगाची रचना व कार्ये.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) भारतातील प्रशासकीय व्यवस्थेच्या उत्क्रांतीचा आढावा घ्या.
- 2) भारतातील प्रशासकीय सुधारणा आयोगाने केलेल्या शिफारशीचे परीक्षण करा.
- 3) लोकायुक्ताच्या कार्ये आणि भूमिकेची चर्चा करा.
- 4) केंद्रिय शासनाच्या सार्वजनिक क्षेत्राचे महत्व स्पष्ट करा.

[3703] – 27

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – IV) (Optional)
Po-Paper – II : Marxist Political Sociology
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) **20**
- 1) State Marx's view about the 'State'.
 - 2) Define 'Class'.
 - 3) When does the 'State' wither away ?
 - 4) Define the term 'Petty Bourgeoisie'.
 - 5) Explain the term 'Alienation'.
 - 6) Define 'Ideology'.
 - 7) What is the role of individual in History ?
 - 8) What is 'Primitive Communism' ?
 - 9) What is Revolution ?
 - 10) What is 'Labour value' of commodity ?
 - 11) What is 'class struggle' ?
 - 12) Name the two followers of Marx.
 - 13) Mention the role of capital in the process of development.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) **10**
- 1) Marxist Revolution.
 - 2) Super-structure.
 - 3) Role of Multinational companies.
 - 4) Class-consciousness.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions. (in **150** words **each**) **20**
- 1) Discuss Marx's views about 'History'.
 - 2) Explain 'Dialectical materialism' of Marx.
 - 3) Marx's theory of 'Surplus Value'.
 - 4) 'State' as a vanguard of capitalist class.
4. Answer **any two** questions. (in **500** words **each**) **30**
- 1) Discuss Marx's theory of 'Class-struggle'.
 - 2) Write an essay on Marxist concept of 'Social Classes'.
 - 3) Explain impacts of 'Modern Capitalism' on class theory.
 - 4) Write an essay on 'Asiatic Mode of Production'.

मराठी रूपांतर

*सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी **20** शब्दांत) **20**
- 1) मार्क्सचे 'राज्या' संबंधीचे मत सांगा.
 - 2) 'वर्गाची' व्याख्या करा.
 - 3) 'राज्य' केव्हा विरून जाते ?
 - 4) पेट्टी बुर्जुवाजी (Petty Bourgeoisie) ही संकल्पना सांगा.
 - 5) 'परात्मभाव' ही संकल्पना स्पष्ट करा.
 - 6) तत्वप्रणालीची व्याख्या सांगा
 - 7) व्यक्तीची इतिहासातील भूमिका काय असते ?
 - 8) 'आदिम साम्यवाद' म्हणजे काय ?
 - 9) क्रांती म्हणजे काय ?
 - 10) वस्तुचे 'श्रममूल्य' म्हणजे काय ?
 - 11) 'वर्ग संघर्ष' म्हणजे काय ?
 - 12) मार्क्सच्या दोन अनुयायांची नावे सांगा.
 - 13) विकास प्रक्रियेतील भांडवलाची भूमिका सांगा.

2. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 50 शब्दांत) 10
- 1) मार्क्सवादी क्रांती.
 - 2) ईमला (सूपर-स्ट्रक्चर).
 - 3) बहुराष्ट्रीय कंपन्यांची भूमिका.
 - 4) वर्गीय जाणीव.
3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 150 शब्दांत) 20
- 1) मार्क्सचे इतिहास विषयक विचार सांगा.
 - 2) मार्क्सचा 'द्वंद्वात्मक भौतिकवाद' स्पष्ट करा.
 - 3) मार्क्सचा 'अतिरिक्त मुल्य सिध्दांत'.
 - 4) 'राज्य' : भांडवलदार वर्गाचा संरक्षक.
4. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 500 शब्दांत) 30
- 1) मार्क्सच्या वर्ग संघर्षाच्या सिध्दांताची चर्चा करा.
 - 2) 'सामाजिक वर्ग' या मार्क्सच्या संकल्पनेवर निबंध लिहा.
 - 3) आधुनिक भांडवलशाहीचा 'वर्ग सिध्दांतावरिल' प्रभाव स्पष्ट करा.
 - 4) आशियाई उत्पादन पध्दती यावर निबंध लिहा.
-

[3703] – 33

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – V) (Optional) (PO Paper – III)
Political Process in China (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **20**
- 1) What is Buffer state ?
 - 2) State the meaning of commune.
 - 3) State the territorial division of China.
 - 4) Mention any two causes of tensions between centre-state.
 - 5) Mention the main causes of tension between China and Soviet.
 - 6) State the organisation of communist party of China.
 - 7) Mention any two causes of China's aggression on India in 1962.
 - 8) What is Ping-Pong diplomacy ?
 - 9) Give two features of the political culture of China.
 - 10) Give the two features of Manchu-Rule.
 - 11) Give the names of two interest groups of China.
 - 12) Define the term Cultural Revolution.
 - 13) State the types of local government in China.
2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**
- 1) Role of procurators.
 - 2) Role of communes.
 - 3) Relationship between political leaders and military.
 - 4) Role of family in socialisation.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) : **20**
- 1) The Role of communication medias in political process of China.
 - 2) The Role of Army in the political process of China.
 - 3) China as a word power.
 - 4) Organisation of C.C.P.
4. Answer **any two** questions (in **500** words each) : **30**
- 1) Explain the tensions areas in China's political system.
 - 2) Write an essay on local government organisation in China.
 - 3) Discuss the social setting in China before the revolution.
 - 4) Critically examine the political cultural in China.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे अवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) आघात निरोधक राज्य म्हणजे काय ?
 - 2) कम्युनचा अर्थ सांगा.
 - 3) चीनचे प्रादेशिक विभाग सांगा.
 - 4) केंद्र-राज्य तणावाची कारणे नमूद करा.
 - 5) चीन आणि रशिया यांच्यातील तणावाची प्रमुख कारणे नमूद करा.
 - 6) चीनच्या समतावादी पक्षाची संघटना सांगा.
 - 7) 1962 च्या चीनच्या भारतावरील आक्रमणाची दोन कारणे सांगा.
 - 8) पिंग-पाँग-धोरण म्हणजे काय ?
 - 9) चीनी राजकीय संस्कृतीची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.

10) माँचू राजवटीची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.

11) चीनमधील दोन हितसंबंधी गटाची नांवे सांगा.

12) सांस्कृतीक क्रांतीची संज्ञा स्पष्ट करा.

13) चीनमधील स्थानिक शासनाचे प्रकार सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

1) प्रोक्युरेटर्सची भूमिका

2) कम्युनची भूमिका

3) राजकीय नेतृत्व आणि लष्कर यामधील संबंध

4) सामाजिकीकरणातील कुटुंबाची भूमिका.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

1) चीनच्या राजकीय प्रक्रियेतील संसूचन माध्यमांची भूमिका.

2) चीनच्या राजकीय प्रक्रियेतील सैन्याची भूमिका.

3) चीन एक जागतीक महासत्ता.

4) चीनच्या साम्यवादी पक्षाची संघटना.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

1) चीनच्या राजकीय व्यवस्थेतील तणावांची प्रमुख क्षेत्रे स्पष्ट करा.

2) चीनमधील स्थानिक शासनाचे संघटन यावर निबंध लिहा.

3) राज्यक्रांती पुर्वीच्या चीनच्या सामाजिक जडण घडणीची चर्चा करा.

4) चीनच्या राजकीय संस्कृतीचे चिकीत्सक परीक्षण करा.

[3703] – 1

**M.A. (Part – I) Examination, 2010
POLITICS (Compulsory)-PO-Paper – I
Political Theory (85 Pattern)**

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) What is Liberalism ?
- 2) Give any two features of democratics socialism.
- 3) State the meaning of Political Equality.
- 4) Define Political Obligation.
- 5) State any two bases of Hegelian dialectics.
- 6) What is Corporate State ?
- 7) Who was the propounder of Ramrajya ?
- 8) Mention any two types of socialism.
- 9) Who is known as father of socialism ?
- 10) Give Kant's idea of State.
- 11) State any two functions of State according to Green.
- 12) Who propounded Scientific Socialism ?
- 13) What is Maoism ?

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) The concept of Fabian socialism.
- 2) Marx's views on class struggle.
- 3) Significance of Political Rights.
- 4) Features of Idealism.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : 20

- 1) Fascism and International peace.
- 2) Explain the features of Indian socialism.
- 3) The concept of distributive justice.
- 4) Discuss the bases of political obligation.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : 30

- 1) Explain the concept of Liberty.
- 2) Evaluate Gandhi's theory of Satyagraha.
- 3) Examine Marx's view on State.
- 4) Examine Locke's and Rousseau's views on the role of the State in liberalism.

मराठी रूपान्तर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी २० शब्दात) : २०

- १) उदारमतवाद म्हणजे काय ?
- २) लोकशाही समाजवादाची कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- ३) राजकीय समतेचा अर्थ सांगा.
- ४) राजकीय उत्तरदायित्याची व्याख्या द्या.
- ५) हेगेलच्या द्वंद्ववादाचे कोणतेही दोन आधार सांगा.
- ६) महामंडळात्मक राज्य म्हणजे काय ?
- ७) रामराज्य संकल्पनेचे जनक कोण होते ते सांगा.
- ८) समाजवादाचे कोणतेही दोन प्रकार सांगा.

- ९) समाजवादाचा जनक कोण आहे ?
- १०) कांटची राज्याची कल्पना द्या.
- ११) ग्रीनच्या विचारानुसार राज्याची कोणतेही दोन कार्ये सांगा.
- १२) शास्त्रीय समाजवादाचे जनक कोण आहे ?
- १३) माओवाद म्हणजे काय ?
२. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) : १०
- १) फेबियन समाजवादाची संकल्पना.
- २) वर्ग संघर्षासंबंधी मार्क्सची मते.
- ३) राजकीय हक्कांचे महत्त्व.
- ४) आदर्शवादाची वैशिष्ट्ये.
३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) : २०
- १) फॅसिझम आणि आंतरराष्ट्रीय शांतता.
- २) भारतीय समाजवादाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ३) वितरणात्मक न्यायाची संकल्पना.
- ४) राजकीय उत्तरदायित्याची आधारांची चर्चा करा.
४. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) : ३०
- १) स्वातंत्र्याची संकल्पना स्पष्ट करा.
- २) गांधीजींच्या सत्याग्रहाच्या सिद्धांताचे परीक्षण करा.
- ३) मार्क्सच्या राज्यसंबंधी विचारांचे मूल्यमापन करा.
- ४) उदारमतवाद सिद्धांतामधील राज्याच्या भूमिकेविषयी लॉक व रूसो यांचे विचार स्पष्ट करा.

[3703] – 14

M.A. Examination, 2010

POLITICS (85 Pattern)

Group – II : Optional : PO-Paper – II : Development Administration in India

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (**each** in **20** words) : **20**

- 1) Define Development Administration.
- 2) What is Public Administration ?
- 3) Mention any two elements of political influence in development process.
- 4) Give the definition of development planning.
- 5) Mention any two rural development programme in India.
- 6) Give any three functions of bureaucracy.
- 7) Who is administrative head of the development at the block level ?
- 8) What is 'POSDCORB' ?
- 9) What is social development ?
- 10) Name any two international agencies associated with the development.
- 11) Name any two development schemes implemented by U.P.A. Government.
- 12) Mention two causes of political rivalry which have been noticed in development administration in India.
- 13) Mention the problems faced by Co-operative Movement in India.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (**each** in **50** words) : **10**
- 1) Scope of Development Administration.
 - 2) Principles of Development Administration.
 - 3) Nature of Land Reforms Administration.
 - 4) Emerging trends in Rural Economy.
3. Answer **any two** questions (**each** in **150** words) : **20**
- 1) Evaluate Development Policy and Administration.
 - 2) Explain the concept of 'Welfare State'.
 - 3) Role of bureaucracy in Development Administration.
 - 4) Analyse the community Development Policy in India.
4. Answer **any two** questions (**each** in **500** words) : **30**
- 1) Trace the nature and scope of Planning Process in Indian Administration.
 - 2) Explain the nature of Agriculture Policy in India.
 - 3) Explain the role of Voluntary Organisation in Development Administration in India.
 - 4) Discuss the inter-relationship between the political process and development administration.

मराठी रूपांतर

- सूचना:** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) विकास प्रशासनाची व्याख्या द्या.
 - 2) लोक प्रशासन म्हणजे काय ?

- 3) विकास प्रक्रियेवर प्रभाव टाकणारे कोणतेही दोन राजकीय घटक नमूद करा.
- 4) विकास नियोजनाची व्याख्या द्या.
- 5) भारतातील ग्रामीण विकासाचे कोणतेही दोन कार्यक्रम नमूद करा.
- 6) नोकरशाहीची कोणतीही तीन कार्ये सांगा.
- 7) गट पातळीवरील विकास प्रशासनाचा प्रमुख कोण ?
- 8) 'पोस्टकोर्ब' (POSDCORB) म्हणजे काय ?
- 9) सामाजिक विकास म्हणजे काय ?
- 10) विकासाशी संबंधित कोणत्याही दोन आंतरराष्ट्रीय संघटनांची नावे लिहा.
- 11) संयुक्त पुरोगामी आघाडी सरकारने भारतात राबविलेल्या कोणत्याही दोन विकास योजनांची नावे द्या.
- 12) भारताच्या विकास प्रशासनामध्ये आढळून आलेल्या दोन राजकीय संघर्षाची कारणे सांगा.
- 13) भारतातील सहकारी चळवळीसमोरील समस्या नमूद करा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) विकास प्रशासनाची व्याप्ती.
- 2) विकास प्रशासनाची तत्वे.
- 3) भूमि सुधार प्रशासनाचे स्वरूप.
- 4) ग्रामीण अर्थव्यवस्थेतील नवे प्रवाह.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) विकास धोरण आणि प्रशासन यांचे मूल्यमापन करा.
- 2) लोककल्याणकारी राज्य ही संकल्पना स्पष्ट करा.
- 3) विकास प्रशासनातील सनदी नोकरांची भूमिका.
- 4) भारतातील सामुहिक विकास धोरणाचे मूल्यमापन करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) भारतीय प्रशासनातील नियोजन प्रक्रियेचे स्वरूप व व्याप्तीचा मागोवा घ्या.
 - 2) भारतातील शेतीविषयक धोरणाचे स्वरूप स्पष्ट करा.
 - 3) भारतीय विकास प्रशासनातील स्वयंसेवी संघटनांची भूमिका स्पष्ट करा.
 - 4) राजकीय प्रक्रिया आणि विकास प्रशासन यांच्यातील आंतरसंबंधाची चर्चा करा.
-

[3703] – 17

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – II) (Optional) (PO-Paper – V)
Rural Development Administration in Maharashtra (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

*N.B. : 1) All questions are compulsory.
2) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) State the meaning of Rural Development.
 - 2) State any two approaches to the study of Rural Development.
 - 3) What is voluntary agencies ?
 - 4) Define 'Antyodaya'.
 - 5) Mention any two short comings of Adult Education Programme.
 - 6) State the utility of Primary Health Centre.
 - 7) What is policy formulation ?
 - 8) State the meaning of Co-operative.
 - 9) State any two causes of rural indebtedness.
 - 10) In which year was the 'IRDP' launched in Maharashtra ?
 - 11) What is Tenancy Act ?
 - 12) What is TRYSEM ?
 - 13) Who plays an important role in the district planning ?
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Community development in Maharashtra.
 - 2) Discuss the problems of Rural Landless People in rural area.
 - 3) Role of bureaucracy in Rural Development of Maharashtra.
 - 4) Objectives of water shed programme.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**): **20**
- 1) Role of Credit Societies in Rural Development.
 - 2) Role of Block Development Officer in Rural Development.
 - 3) Role of voluntary agencies in Rural Development of Maharashtra.
 - 4) Sarvodaya approach to Rural Development.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Discuss the impact of Adult Education Programme on Rural Development of Maharashtra.
 - 2) Explain the role of International Agencies towards Rural Development of Maharashtra.
 - 3) Illustrate the significance of Rural Poverty Eradication Programme.
 - 4) Explain the different problems of Rural Development faced by the Maharashtra State.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) ग्रामीण विकासाचा अर्थ सांगा.
 - 2) ग्रामीण विकासाच्या अभ्यासाचे कोणतेही दोन दृष्टिकोन सांगा.
 - 3) स्वयंसेवी संस्था म्हणजे काय ?
 - 4) अंत्योदयाची व्याख्या द्या.
 - 5) प्रौढ साक्षरता कार्यक्रमाच्या कोणत्याही दोन उणीवा सांगा.
 - 6) प्राथमिक आरोग्य केंद्राची उपयुक्तता सांगा.
 - 7) धोरण आखणी म्हणजे काय ?
 - 8) सहकाराचा अर्थ सांगा.
 - 9) ग्रामीण कर्जबाजारीपणाची कोणतीही दोन कारणे सांगा.
 - 10) महाराष्ट्रात एकात्मिक ग्रामीण विकास योजना कोणत्या वर्षी सुरु करण्यात आली ?

- 11) कुळ कायदा म्हणजे काय ?
- 12) ट्रायसेम (TRYSEM) म्हणजे काय ?
- 13) जिल्हा नियोजनामध्ये कोणाची भूमिका महत्वाची असते ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात):

10

- 1) महाराष्ट्रातील सामुहिक विकास.
- 2) ग्रामीण भागातील भूमिहीन जनतेच्या समस्यांची चर्चा करा.
- 3) महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासातील नोकरशाहीची भूमिका.
- 4) जल संधारण कार्यक्रमाची उद्दिष्टे.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात):

20

- 1) ग्रामीण विकासातील पतसंस्थांची भूमिका.
- 2) ग्रामीण विकासातील गट विकास अधिकाऱ्याची भूमिका.
- 3) महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासातील स्वयंसेवी संस्थांची भूमिका.
- 4) ग्रामीण मीण विकासविषयक सर्वोदयाचा दृष्टिकोन.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासावरील प्रौढसाक्षरता कार्यक्रमाच्या प्रभावाची चर्चा करा.
- 2) महाराष्ट्राच्या ग्रामीण विकासातील आंतरराष्ट्रीय संस्थांची भूमिका स्पष्ट करा.
- 3) ग्रामीण दारिद्र्य निर्मूलन कार्यक्रमाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- 4) महाराष्ट्र राज्याला ग्रामीण विकासात ज्या विविध समस्यांना तोंड द्यावे लागले त्या स्पष्ट करा.

[3703] – 20

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – III) (Optional) PO – Paper – I
International Organisation
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) State the factors which led to the rise of International Organisation.
- 2) State two founder members of the League of Nations.
- 3) State the meaning of diplomacy.
- 4) Give any two objectives of U.N.
- 5) Mention any two functions of WHO.
- 6) How are the non-permanent members of the security council elected ?
- 7) State two functions of World Bank.
- 8) In which year GATT was established ?
- 9) State any two objectives of EEC.
- 10) Mention any four members of SAARC.
- 11) What is Decolonisation ?
- 12) Give the names of two Indian Judges in the International Court of Justice.
- 13) State two members of NATO.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) Lucarno Treaty.
- 2) Composition of U.N.Security Council.
- 3) Objectives of SAARC.
- 4) Structure of League of Nations.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**

- 1) Contribution of UN in protection of Human Rights.
- 2) Functions of ECOSOC.
- 3) NATO
- 4) Role of UN in Regulation of Armament.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**

- 1) Trace the development of International Organisation from Vienna Congress to the United Nations.
- 2) Explain the changing role of G.77 after 1973.
- 3) Evaluate the functions of IMF.
- 4) Examine the contribution of UNESCO and WHO improving the quality of human life.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**

- 1) आंतरराष्ट्रीय संघटनेच्या उदयास साह्यभूत झालेले घटक सांगा.
- 2) राष्ट्रसंघाच्या दोन संस्थापकसदस्यांची नावे सांगा.
- 3) राजनयाचा अर्थ सांगा.
- 4) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेची कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.
- 5) जागतिक आरोग्य संघटनेची कोणतीही दोन कामे नमूद करा.
- 6) सुरक्षा समितीतील अस्थायी सदस्य राष्ट्रे कसे निवडले जातात ?
- 7) जागतिक बँकेची दोन कार्ये सांगा.
- 8) गॅटची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली ?
- 9) युरोपियन आर्थिक समुदायाची दोन उद्दिष्टे सांगा.

- 10) सार्कचे चार सदस्य देशांची नांवे नमूद करा.
- 11) निर्वसाहतीकरण म्हणजे काय ?
- 12) आंतरराष्ट्रीय न्यायालयातील दोन भारतीय न्यायाधिकांची नांवे लिहा.
- 13) नाटोचे दोन सदस्य सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) लुकाणो करार.
- 2) संयुक्त राष्ट्रसंघटनेच्या सुरक्षा समितीची रचना.
- 3) सार्कची उद्दिष्टे.
- 4) राष्ट्रसंघाची रचना.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) मानवी हक्क संरक्षणामध्ये संयुक्त राष्ट्रसंघटनेचे योगदान.
- 2) आर्थिक आणि सामाजिक मंडळाची कार्ये.
- 3) नाटो.
- 4) शस्त्रास्त्र नियंत्रणाबाबत संयुक्त राष्ट्रांची युनोची भूमिका.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) व्हिएन्ना परिषदेपासून संयुक्त राष्ट्रसंघापर्यंत आंतरराष्ट्रीय संघटनेच्या विकासाचा आढावा घ्या.
- 2) 1973 नंतर G.77 राष्ट्रगटाच्या बदलत्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- 3) आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीच्या कार्याचे मूल्यमापन करा.
- 4) मानवी जीवन उन्नत करण्यामध्ये युनोच्या युनेस्को व जागतिक आरोग्य संघटना या घटकांचे योगदान विशद करा.

[3703] – 21

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – III) (Optional) (PO - Paper – II)
Foreign Policy of China and Pakistan
(85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) :

20

- 1) What is 'Map War' ?
- 2) What is 'Ping-Pong Policy of China' ?
- 3) State the meaning of foreign policy.
- 4) Mention any two objectives of Pakistan's Foreign Policy.
- 5) Which is the turning point in Sino-US relations ?
- 6) What was the motive behind China's assistance to Nepal ?
- 7) What is National Interest ?
- 8) What is Nuclear Policy ?
- 9) Mention two provisions in Tashkent Pact.
- 10) What is line of control ?
- 11) Mention any two factors influencing Foreign policy of Pakistan.
- 12) State any two objectives foreign policy of China.
- 13) Give two effects of cross border terrorism.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Role of Army in foreign policy of Pakistan.
- 2) National Interest and Foreign Policy of China.
- 3) Role of Religion in Pakistan.
- 4) China's Nuclear Policy.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) : **20**

- 1) Role of Pakistan in South Asia.
- 2) The security environment affecting Foreign policy of Pakistan.
- 3) Sino-Indian Relations.
- 4) Determinants of Foreign Policy of China.

4. Answer **any two** questions (in **500** words each) : **30**

- 1) Examine the political elements which constitute the foundations of Foreign policy of China.
- 2) Explain the role of Pakistan in West Asia.
- 3) Examine the Sino-Russian relations.
- 4) Discuss Pak. American relations in the New World order.

मराठी रूपांतर

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
२) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

१. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रात्येकी २० शब्दात) :

२०

- १) 'नकाशा युद्ध' म्हणजे काय ?
- २) चीनचे पिंग-पाँग धोरण म्हणजे काय ?
- ३) परराष्ट्र धोरणाचा अर्थ सांगा.
- ४) पाकिस्तानच्या परराष्ट्र धोरणाची कोणतीही दोन उद्दिष्टे नमूद करा.
- ५) चीन-अमेरिका संबंधास कलाटणी देणारा प्रसंग कोणता ?
- ६) नेपाळला मदत करण्यामागे चीनचा हेतू कोणता ?
- ७) राष्ट्रीय हितसंबंध म्हणजे काय ?
- ८) अण्वस्त्र धोरण म्हणजे काय ?
- ९) ताश्कंद करारातील दोन तरतुदी नमूद करा.
- १०) नियंत्रण रेषा म्हणजे काय ?
- ११) पाकिस्तानच्या परराष्ट्र धोरणावर परिणाम करणारे दोन घटक सांगा.
- १२) चीनच्या परराष्ट्रीय धोरणातील कोणतीही दोन उद्दिष्टे सांगा.
- १३) सिमेपलि कडील दहशतवादाचे दोन परिणाम सांगा.

२. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५० शब्दात) :

१०

- १) पाकिस्तानच्या परराष्ट्र धोरणातील लष्कराची भूमिका.
- २) राष्ट्रीय हितसंबंध आणि चीनचे परराष्ट्र धोरण.
- ३) पाकिस्तानमधील धर्माची भूमिका.
- ४) चीनचे आण्विक धोरण.

३. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी १५० शब्दात) :

२०

- १) दक्षिण आशियातील पाकिस्तानची भूमिका.
- २) पाकिस्तानच्या परराष्ट्र धोरणावर परिणाम करणारे सुरक्षा वातावरण.
- ३) भारत – चीन संबंध.
- ४) चीनच्या परराष्ट्र धोरणाचे निर्धारक घटक.

४. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी ५०० शब्दात) :

३०

- १) चीनच्या परराष्ट्र धोरणाला पायाभूत असलेला घटकांचे परीक्षण करा.
- २) पश्चिम आशियातील पाकिस्तानची भूमिका विशद करा.
- ३) चीन – रशिया संबंधाचे परीक्षण करा.
- ४) नव्या जागतीक व्यवस्थेतील पाक – अमेरिका संबंधाची चर्चा करा.

[3703] – 24

M.A. Examination, 2010
POLITICS (85 Pattern)
Group – III : PO : Paper – V : (Optional)
International Law

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Define International Law.
- 2) Which organisation codified the Modern International Law ?
- 3) What is meant by denied justice in International Law ?
- 4) What is exhaustion of local remedies ?
- 5) What are the two weakness of customary law ?
- 6) State the meaning of collective responsibility.
- 7) Define 'Genocide'.
- 8) State two types of political disputes.
- 9) State the meaning of Arbitration.
- 10) What is Piracy ?
- 11) What is meant by International Norms ?
- 12) Mention any two provisions regarding prisoners of war.
- 13) Mention any two methods of enforcing the International Law.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Third world views on International Law.
 - 2) Human Rights for minorities.
 - 3) Marxist views on War.
 - 4) International Law regarding racial discrimination.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Comment on the communist perspective of International Law.
 - 2) International Law and National Sovereignty.
 - 3) Review the recent developments in the Law of Sea.
 - 4) Evaluate the use of force by U.N. for execution of International Law.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Discuss the various sources of International Law.
 - 2) Evaluate the role of U.N. in establishment and protection of Human Rights.
 - 3) Critically examine the means of settlement of International Disputes.
 - 4) Examine the role of regional institutions of collective security of maintaining peace.

मराठी रूपांतर

सूचना: i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची व्याख्या द्या.
 - 2) आधुनिक आंतरराष्ट्रीय कायद्यांचे संहितीकरण कोणत्या संघटनेने केले ?
 - 3) आंतरराष्ट्रीय कायद्यात न्यायाला नकार देणे म्हणजे काय ?
 - 4) स्थानिक उपाययोजनेची निःशेषता म्हणजे काय ?
 - 5) पारंपारिक कायद्याच्या दोन कमकुवतता कोणत्या ?

- 6) सामूहिक जबाबदारीचा अर्थ सांगा.
- 7) वंश विच्छेद म्हणजे काय ?
- 8) राजकीय संघर्षाचे दोन प्रकार सांगा.
- 9) 'लवाद' याचा अर्थ सांगा.
- 10) चाचेगिरी म्हणजे काय ?
- 11) आंतरराष्ट्रीय संकेत म्हणजे काय ?
- 12) युद्ध कैद्याशी संबंधित कोणत्याही दोन तरतुदी सांगा.
- 13) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या अंमलबजावणीचे कोणतेही दोन पद्धती (मार्ग) नमूद करा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्यासंबंधी तिसऱ्या जगाचा दृष्टिकोन.
- 2) अल्पसंख्यांकासाठी मानवी हक्क.
- 3) युद्धासंबंधी मार्क्सचा दृष्टिकोन.
- 4) वंशभेदासंबंधित आंतरराष्ट्रीय कायदे.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्यासंबंधी साम्यवादी दृष्टिकोनावर भाष्य करा.
- 2) राष्ट्रीय सार्वभौमत्व आणि आंतरराष्ट्रीय कायदा.
- 3) सागरी कायद्यामध्ये अलिकडे झालेल्या सुधारणांचा आढावा घ्या.
- 4) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या पालनासाठी युनोने केलेल्या बलप्रयोगाचे मूल्यमापन करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) आंतरराष्ट्रीय कायद्याच्या विविध स्रोतांची चर्चा करा.
- 2) मानवी हक्कांची स्थापना व संरक्षणातील संयुक्त राष्ट्र संघटनेच्या भूमिकेचे मूल्यमापन करा.
- 3) आंतरराष्ट्रीय वाद सोडविण्याच्या साधनांचे टीकात्मक परीक्षण.
- 4) शांतता प्रस्थापित करण्यामध्ये सामूहिक सुरक्षिततेच्या प्रादेशिक संस्थांचे मूल्यमापन करा.

[3703] – 25

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – III) (Optional) (PO - Paper – VI)
(85 Pattern)
Peace and Conflict Studies

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : *i) All questions are compulsory.*
 *ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words each) : **20**

- 1) What is peace studies ?
- 2) Define National capacity.
- 3) What is modern war ?
- 4) Give any two ways to avoid war.
- 5) Summarise Tolstoy's view on war.
- 6) What is Terrorism ?
- 7) State the meaning of Satyagraha.
- 8) What is the impact of total war ?
- 9) State two challenges to peace.
- 10) State the meaning of National security.
- 11) Define disarmament.
- 12) State the meaning of non-violence according to Mahatma Gandhi.
- 13) Give the meaning of Arms Race.

2. Answer **any two** questions (in **50** words each) : **10**

- 1) Causes of war
- 2) Galutung's theory of peace
- 3) Mahatma Gandhiji's Non-Violence Theory
- 4) Stable peace.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words each) :

20

- 1) Liberal Perspectives on peace studies.
- 2) India's quest for peace.
- 3) Consequences of Nuclear war.
- 4) War as means of foreign policy.

4. Answer **any two** questions (in **500** words each) :

30

- 1) Write an essay on Terrorism.
- 2) Discuss the conceptual parameters of peace studies.
- 3) Examine the changing nature of war and peace from arms race to disarmament.
- 4) Discuss the concept of National capability.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
 - ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) :

20

- 1) शांतता अभ्यास म्हणजे काय ?
- 2) राष्ट्रीय समतेची व्याख्या करा.
- 3) आधुनिक युद्ध म्हणजे काय ?
- 4) युद्ध टाळ्याचे कोणतेही दोन मार्ग सांगा.
- 5) टॉलस्टॉय यांचा युद्ध विषयक सारांश सांगा.
- 6) दहशतवाद म्हणजे काय ?
- 7) सत्याग्रहाचा अर्थ सांगा.
- 8) सर्वकष युद्धाचे परिणाम सांगा.
- 9) शांततेसमोरील दोन आव्हाने सांगा.
- 10) राष्ट्रीय सुरक्षेचा अर्थ सांगा.
- 11) निःशस्त्रीकरणाची व्याख्या द्या.
- 12) महात्मा गांधीजी प्रणित अहिंसेचा अर्थ सांगा.
- 13) शस्त्र स्पर्धेचा अर्थ सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दांत): 10
- 1) युद्धाची कारणे.
 - 2) गालटुंग यांचा शांततेचा सिद्धांत.
 - 3) महात्मा गांधीजीची अहिंसेचा सिद्धांत.
 - 4) स्थिर शांतता.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात): 20
- 1) शांतता अभ्यासाचा उदारमतवादी दृष्टीकोण.
 - 2) भारताचा शांततेचा शोध.
 - 3) आण्विक युद्धाचे परिणाम.
 - 4) परराष्ट्र धोरणाचे साधन या अर्थाने युद्ध.
4. कोणतेही दोन प्रश्न साडेवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : 30
- 1) दहशतवादावर निबंध लिहा.
 - 2) शांतते संबंधीच्या सैद्धांतीक मापदंडाची चर्चा करा.
 - 3) शस्त्र स्पर्धेपासून निःशस्त्रीकरणा पर्यांतचा युद्ध आणि शांततेच्या बदलत्या स्वरूपाचे परीक्षण करा.
 - 4) राष्ट्रीय समता या संकल्पनेची चर्चा करा.
-

[3703] – 28

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group IV) (Optional) PO – Paper – III
Political Sociology of Marx Weber (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **(20)**

- 1) Mention any two books of Max Weber.
- 2) Which German philosopher influenced Weber ?
- 3) Who is known as 'Bourgeois Marx' ?
- 4) Mention any two differences between Max Weber and Karl Marx.
- 5) Give Weber's definition of 'Alienation'.
- 6) State the 'four classes' as put forward by Weber.
- 7) State Weber's attitude towards the 'Working-class'.
- 8) State concept of 'Market Economy'.
- 9) What is meant by 'Late-capitalism'.
- 10) State Weber's concept of 'Authority'.
- 11) State the two forms of political ethics as stated by Weber.
- 12) Which type of 'Political system' did Weber support ?
- 13) State the two reasons for Weber's defence of 'Bureaucracy'.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **(10)**

- 1) State the German influences on Weber's thought.
- 2) Contribution of Weber to 'Indian Political Sociology'.
- 3) Weber's Ideas about the 'Nation-state'.
- 4) Weber's Theory of 'Legitimacy'.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : (20)

- 1) Weber's ideas on 'Domination'.
- 2) Weber's views on 'Politics as a vocation'.
- 3) Weber's views on 'Rationalisation'.
- 4) Discuss Weber's ideas on Political Ethics.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : (30)

- 1) Write an essay on Weber's contribution to political sociology.
- 2) Critically examine Weber's ideas on 'Parliamentary Democracy'.
- 3) Examine Weber's writings as a 'Protagonist of Bourgeois Values'.
- 4) Examine Max Weber's attitude towards politics.

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. खालीलपैकी कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 20 शब्दात) (20)

- 1) मॅक्स वेबरच्या दोन ग्रंथांची नावे सांगा.
- 2) वेबरवर कोणत्या जर्मन तत्ववेत्त्याचा प्रभाव होता.
- 3) 'बुद्धिवादी मार्क्सवादी' असे कोणाला संबोधले जाते.
- 4) मॅक्स वेबर व कार्ल मार्क्स यांच्या विचारातील दोन तात्त्विक भेद सांगा.
- 5) वेबरची 'परात्मभावाची' व्याख्या सांगा.
- 6) वेबरने सांगितलेले 'चार वर्ग' सांगा.
- 7) 'कामगार' वर्गाबद्दलचा वेबरचा दृष्टिकोन सांगा.
- 8) व्यापार अर्थव्यवस्थेची संकल्पना सांगा.
- 9) 'उत्तर भांडवलशाही' म्हणजे काय ?
- 10) वेबरची 'अधिकार' संकल्पना सांगा.

- 11) वेबरप्रणीत 'राजकीय नितिमत्तेचे' दोन प्रकार सांगा.
 - 12) वेबरने कोणत्याप्रकारच्या 'राजकीय व्यवस्थेला' पाठींबा दिला.
 - 13) नौकरशाहीच्या समर्थनाची वेबरप्रणीत दोन कारणे सांगा.
2. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) (10)
- 1) वेबरच्या विचारावरील जर्मन तत्ववेत्त्यांचा प्रभाव सांगा.
 - 2) मॅक्स वेबरने 'भारतीय राजकीय समाजशास्त्रास' दिलेले योगदान.
 - 3) वेबरचे 'राष्ट्र-राज्य' विषयक विचार.
 - 4) वेबरचा 'अधिमान्यतेचा' सिधांत.
3. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) (20)
- 1) वेबरची 'वर्चस्वाची' संकल्पना.
 - 2) वेबरचे 'राजकारण एक व्यवसाय' यावरील विचार.
 - 3) वेबरचे 'विवेकीकरण' विषयक विचार.
 - 4) वेबरचे 'राजकीय नैतिकतेचे' विचार स्पष्ट करा.
4. खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) (30)
- 1) 'राजकीय समाजशास्त्राला मॅक्स वेबरचे योगदान' यावर निबंध लिहा.
 - 2) मॅक्स वेबरच्या 'संसदीय लोकशाहीवरील' विचारांचे टिकात्मक परिक्षण करा.
 - 3) 'बुद्धिर्वा मूल्याचे समर्थक' म्हणुन वेबरच्या लिखाणाचे परिक्षण करा.
 - 4) मॅक्स वेबरच्या 'राजकारणाकडे' पाहण्याच्या दृष्टीकोनाचे परिक्षण करा.

[3703] – 31

**M.A. Examination, 2010
POLITICS (85 Pattern)**

Group – V : Optional : PO : Paper – I : Political Process in the U.S.A.

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) Mention the years in which the constitution of U.S.A. was formed and adopted.
- 2) What is confederation ?
- 3) Write two safeguards to the individual liberty.
- 4) State two characteristics of Federation of U.S.A.
- 5) Mention any four civil rights inserted in the American Constitution.
- 6) Give the meaning of impeachment procedure.
- 7) Write the structure of Senate.
- 8) What is judicial review ?
- 9) State any four problems of local government in U.S.A.
- 10) State the types of pressure groups.
- 11) Mention two sources of constitution of U.S.A.
- 12) Structure of state government in U.S.A.
- 13) Mention any two privileges of congress men.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Amendment procedure.
 - 2) Balance of powers in America.
 - 3) Status of the State Government.
 - 4) Structure of Republican Party.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Features of the political culture of the U.S.A.
 - 2) Role of interest groups in U.S.A.
 - 3) Speaker of the House of Representative.
 - 4) Black problem in the U.S.A.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Explain the salient features of the American Constitution.
 - 2) Discuss the factors that are responsible for strengthening of the federal government in U.S.A.
 - 3) “Senate is the most powerful second chamber in the world”. Comment.
 - 4) Discuss the constitutional and real position of the President of U.S.A.

मराठी रूपांतर

सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणत्याही दहा प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) अमेरिकन राज्यघटना स्विकृतीचे व अंमलबजावणीचे वर्ष नमूद करा.
 - 2) राज्यसंघ म्हणजे काय ?
 - 3) व्यक्तिस्वातंत्र्याचे दोन संरक्षणात्मक उपाय लिहा.
 - 4) अमेरिकन संघराज्याची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
 - 5) अमेरिकन राज्यघटनेत समाविष्ट केलेले कोणतेही चार नागरी हक्क नमूद करा.

- 6) महाभियोग प्रक्रियेचा अर्थ द्या.
- 7) सिनेटची रचना लिहा.
- 8) न्यायालयीन पुनर्विलोकन म्हणजे काय ?
- 9) अमेरिकेतील स्थानिक शासनाच्या कोणत्याही चार समस्या सांगा.
- 10) अमेरिकेतील दबाव गटाचे प्रकार सांगा.
- 11) अमेरिकन राज्यघटनेची दोन उगमस्थाने नमूद करा.
- 12) अमेरिकेतील राज्य शासनाची रचना.
- 13) काँग्रेस समस्यांचे दोन विशेषाधिकार नमूद करा.

2. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) घटना दुरुस्तीची प्रक्रिया.
- 2) अमेरिकेतील सत्तेचा समतोल.
- 3) घटक राज्यशासनाचा दर्जा.
- 4) रिपब्लिकन पक्षाची संरचना.

3. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) अमेरिकन राजकीय संस्कृतिची वैशिष्ट्ये.
- 2) अमेरिकेतील हित संबंधी गटांची भूमिका.
- 3) प्रतिनिधी सभेचे सभापती.
- 4) अमेरिकेतील कृष्णवर्णियांची समस्या.

4. कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) अमेरिकन राज्य घटनेची ठळक वैशिष्ट्ये विशद करा.
- 2) अमेरिकेतील संघराज्य सरकार प्रबळ होण्यास कारणीभूत असणाऱ्या घटकांची चर्चा करा.
- 3) “सिनेट हे जगातील सर्वात बलवान सभागृह आहे” – भाष्य करा.
- 4) अमेरिकेच्या अध्यक्षाचे घटनात्मक व वास्तवीक स्थानाची चर्चा करा.

[3703] – 34

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – V) (Optional) (PO - Paper – IV)
Political Process in South Asia
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
*ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) State any two social aspects of South Asian Region.
 - 2) What type of political system has been adopted in Bangladesh ?
 - 3) State any two political parties in Pakistan.
 - 4) Name the party under whose leadership Bangladesh was liberated ?
 - 5) What is type of Government in Nepal ?
 - 6) Mention the names of any two ethnic groups in Shrilanka.
 - 7) Mention “Farakka Dam Issue”.
 - 8) What is the base of the political system in Pakistan.
 - 9) Mention any four leaders in Shrilanka.
 - 10) Nepal as a “Buffer State”.
 - 11) Give the names of any two political parties in Nepal.
 - 12) Which is only Hindu state in world ?
 - 13) State the areas of co-operation between Nepal and India.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Internal problem of Shrilanka.
 - 2) Pressure groups in Nepal.
 - 3) Muslim league in Pakistan.
 - 4) Political culture in Bangladesh.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) :

20

- 1) Panchayati Raj institutions in Nepal.
- 2) SAARC
- 3) Position of Minorities in Pakistan.
- 4) Impact of Bangladesh war on the political process of South Asia.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) :

30

- 1) Trace the development of Nationalism in Soviet Asia.
- 2) Critically evaluate the role of party system in Sri Lanka.
- 3) Discuss the constitutional development and political Framework of Pakistan.
- 4) Take a brief review of problem and challenges before the political system in Nepal.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) *सर्व प्रश्न सोडवीणे आवश्यक आहे.*
ii) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) :

20

- 1) दक्षिण आशियाई विभागाचे कोणतेही दोन सामाजिक घटक सांगा.
- 2) बांगलादेशाने कोणती राजकीय व्यवस्था स्विकारलेली आहे.
- 3) पाकिस्तानमधील कोणत्याही दोन राजकीय पक्षांची नावे सांगा.
- 4) बांगलादेश ज्या राजकीय पक्षाच्या नेतृत्वाखाली मुक्त झाला त्याचे नांव सांगा.
- 5) नेपाळ मध्ये कोणत्या प्रकारचे सरकार आहे ?
- 6) श्रीलंकेतील कोणत्याही दोन वांशिक गटाची नावे लिहा.
- 7) 'फराका धरण प्रश्न' सांगा.
- 8) पाकिस्तानच्या राजकीय व्यवस्थेचा मुलाधार कोणता आहे ?
- 9) श्रीलंकेतील कोणत्याही चार नेत्याची नावे लिहा.
- 10) आघात-विरोधक राज्य म्हणून नेपाळ.
- 11) नेपाळमधील कोणत्याही दोन राजकीय पक्षांची नावे लिहा.
- 12) जगातील एकमेव हिंदू राज्य कोणते ?
- 13) नेपाळ व भारत यांच्यातील सहकार्याची क्षेत्र लिहा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात): 10
- 1) श्रीलंकेतील अंतर्गत समस्या.
 - 2) नेपाळमधील दबावगर
 - 3) पाकिस्तानमधील मुस्लिम लीग.
 - 4) बांगला देशातील राजकीय संस्कृती.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात): 20
- 1) नेपाळमधील पंचायतराज संस्था.
 - 2) सार्क
 - 3) पाकिस्तानतील अल्पसंख्याकाचे प्रश्न.
 - 4) बांगलादेश युद्धाचा दक्षिण आशियातील राजकीय प्रक्रियेवर पडलेला प्रभाव.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : 30
- 1) दक्षिण आशियातील राष्ट्रवादाच्या विकासाचा आढावा घ्या.
 - 2) श्रीलंकेतील राजकीय पक्षपद्धतीच्या भूमिकेचे चिकीत्सक मूल्यापन करा.
 - 3) पाकिस्तान मधील घटनात्मक विकास आणि राजकीय चौकटीचे वर्णन करा.
 - 4) नेपाळच्या राजकीय व्यवस्थेतील समस्या व आव्हाने यांचा थोडक्यात आढावा घ्या.
-

[3703] – 35

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group VI) – (Optional) (PO – Paper – I)
Indian National Movement (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **(20)**

- 1) Who presided over the first session of Indian National Congress ?
- 2) State any two effects of the British rule to the rise of Indian National Movement.
- 3) Mention any two principles of Brahmo Samaj.
- 4) Write any two books written by Dr. Ambedkar.
- 5) What is meant by 'Economic Nationalism' ?
- 6) Who wrote the book 'Rise of maratha power' ?
- 7) What is 'Satyashodhak Movement' ?
- 8) Discuss the goals of Indian National Congress.
- 9) Who is called as the pioneer of Indian renaissance ?
- 10) Name any four revolutionaries in the Freedom struggle.
- 11) Give any two reasons for emergence of Peasant's movement.
- 12) State Tilak's four point formula.
- 13) Who put 'Forth Economic Drain Theory' ?

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **(10)**

- 1) Government Act of India 1935
- 2) The queen's declaration.
- 3) Dalit movement in India.
- 4) Swaraja Party.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : (20)

- 1) Objectives of Indian National Congress.
- 2) 'Two Nation Theory'.
- 3) Non Brahmin movement in South India.
- 4) Role of Muslim league.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : (30)

- 1) Evaluate Mahatma Gandhi's role as a leader of Indian National Movement.
- 2) Explain the effects of Urbanisation and Industrialisation in India before 1947.
- 3) Evaluate the contribution of Ram Mohan Roy to the development of modern India.
- 4) Describe the nature of regional consciousness in India.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 20 शब्दात) : (20)

- 1) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसच्या पहिल्या अधिवेशनाचे अध्यक्षस्थान कुणी भूषविले ?
- 2) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीच्या उदयांवर ब्रिटीश राजवटीचे कोणते दोन परिणाम झाले ?
- 3) ब्राह्मो समाजाची कोणतीही दोन तत्वे सांगा.
- 4) डॉ. आंबेडकर यानी लिहीलेल्या कोणत्याही दोन ग्रंथांची नावे लिहा.
- 5) आर्थिक राष्ट्रवाद म्हणजे काय ?
- 6) 'मराठा सत्तेचा उदय' हा ग्रंथ कुणी लिहीला ?
- 7) सत्य शोधक चळवळ म्हणजे काय ?
- 8) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची उद्दिष्टे सांगा.
- 9) भारतीय प्रबोधनाचे जनक कोणाला म्हटले जाते ?

- 10) स्वातंत्र्य संघर्षातील कोणत्याही चार क्रांति कारकाची नावे सांगा.
- 11) शेतकारी चळवळीच्या उदयाची कोणातीही दोन कारणे द्या.
- 12) टिळकांची चतुःसूची सांगा.
- 13) आर्थिक शोषणाचा सिद्धांत कोणी मांडला ?

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात)

(10)

- 1) भारतीय प्रशासन कायदा १९३५.
- 2) राणिचा जाहिरनामा.
- 3) भारतातील दलित चळवळ.
- 4) स्वराज्य पक्ष.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात)

(20)

- 1) भारतीय राष्ट्रीय काँग्रेसची उद्दिष्टे.
- 2) 'द्विराष्ट्र सिद्धांत'
- 3) दक्षिण भारतातील ब्राह्मणेतर चळवळ.
- 4) मुस्लिम लीगची भूमिका.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात)

(30)

- 1) भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील नेतृत्व म्हणून महात्मा गांधीजीच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
- 2) १९४७ पूर्वी भारतावर शहरीकरण व औद्योगिकीकरण यांचे झालेले परिणाम स्पष्ट करा.
- 3) आधुनिक भारताच्या विकासात राम मोहन रॉय यांच्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
- 4) भारतातील प्रादेशिक अस्मितेच्या स्वरूपाचे वर्णन करा.

[3703] – 37

M.A. Examination, 2010
POLITICS (85 Pattern)
(Group – VI) (Optional) PO-Paper – III : Party System in India

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B. : i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) What is multi-party system ?
- 2) State four features of leadership of political parties.
- 3) Name any four regional parties in India.
- 4) What is dominant political party ?
- 5) Give four reasons for the weaknesses of opposition parties.
- 6) What is meant by 'Grand Alliance' in Indian Politics ?
- 7) Write four salient features of the ideology of C.P.M.
- 8) Give two reasons of formation of Jansangh.
- 9) State any two leaders of Akali Dal.
- 10) When was B.S.P. formed ?
- 11) Give two reasons for the failure of Janata Party.
- 12) What is Coalition Government ?
- 13) Mention any two factors influencing electoral politics.

P.T.O.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Functions of Political Parties.
 - 2) Organisation of Congress Party I.
 - 3) The Emergency – 1975.
 - 4) Growing importance of regional political parties in India.
3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Peasants organisation.
 - 2) Classification of political parties in India.
 - 3) National congress party.
 - 4) The National Democratic Alliance.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Critically examine the role of Jawaharlal Nehru in building of congress party in post independent era.
 - 2) Write various features of political parties in India.
 - 3) Evaluate the political party system in contemporary India.
 - 4) “Parties coalition has no alternative in India” – Comment.

मराठी रूपांतर

सूचना: i) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) बहुपक्ष पद्धती म्हणजे काय ?
 - 2) राजकीय पक्ष नेतृत्वाची चार वैशिष्ट्ये सांगा.
 - 3) भारतातील कोणत्याही चार प्रादेशिक पक्षाची नावे लिहा.
 - 4) प्रभुत्वशाली राजकीय पक्ष म्हणजे काय ?
 - 5) विरोधी पक्षाच्या दुर्बलतेची चार कारणे सांगा.

- 6) भारतीय राजकारणातील महाआघाडीचा अर्थ लिहा.
- 7) साम्यवादी पक्ष (मार्क्सवादी) पक्षाच्या विचारसरणीची चार वैशिष्ट्ये लिहा.
- 8) जनसंघाच्या निर्मितीची दोन कारणे सांगा.
- 9) अकाली दलातील कोणत्याही दोन नेत्याची नांवे लिहा.
- 10) बहुजन समाजवादी पक्ष कधी स्थापन झाला ?
- 11) जनता पक्षाच्या अपयशाची दोन कारणे सांगा.
- 12) आघाडीचे सरकार म्हणजे काय ?
- 13) निवडणुकीच्या राजकारणावर प्रभाव टाकणारे कोणतेही दोन घटक नमूद करा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) राजकीय पक्षाची कार्ये.
- 2) काँग्रेस पक्ष (आय) संघटना.
- 3) 1975 ची आणुबाणी.
- 4) भारतातील प्रादेशिक पक्षांचे वाढणारे महत्त्व.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) शेतकरी संघटना.
- 2) भारतातील पक्षपद्धतीचे वर्गीकरण.
- 3) राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष.
- 4) राष्ट्रीय लोकशाही आघाडी.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) :

30

- 1) स्वातंत्र्योत्तर काळातील काँग्रेस उभारणीमध्ये पंडीत जवाहरलाल नेहरूंच्या भूमिकेचे चिकित्सक मूल्यमापन करा.
- 2) भारतातील पक्षपद्धतीची विविध वैशिष्ट्ये लिहा.
- 3) वर्तमानकालीन भारतातील राजकीय पक्ष पद्धतीचे मूल्यमापन करा.
- 4) “भारतीय राजकारणात पक्षांच्या आघाड्यांना पर्याय नाही” – भाष्य करा.

[3703] – 6

M.A. (Part – II) Examination, 2010
POLITICS (PO-Paper – VI)
(Compulsory)
Constitutional and Political Process in India
(85 Pattern)

Time : 3 Hours

Total Marks : 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each** : **20**
- 1) State the meaning of Republic.
 - 2) What is meant by “Coalition Government” ?
 - 3) Mention impact of Gandhian Philosophy on the constitution of India.
 - 4) State any two discretionary powers of the Governor.
 - 5) Define “Nation Building”.
 - 6) What is meant by three language formula ?
 - 7) Define “Office of Profit”.
 - 8) What do you mean by a “Hung Parliament” ?
 - 9) State the meaning of “Casting Vote”.
 - 10) What is Judicial Activism ?
 - 11) Mention the meaning of Democratic Decentralisation.
 - 12) Who is ex-officio chairman of Rajya-Sabha ?
 - 13) State any two provision of 74th amendment of the constitution.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each** : **10**
- 1) Features of party system in India.
 - 2) Fundamental Duties.
 - 3) Parliamentary control over the executive.
 - 4) Methods of Amendment of the constitution.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each** : **20**
- 1) Do you think that regionalism poses a great threat to India ? Give reasons.
 - 2) Explain the Central-state financial relations.
 - 3) State the problems of Panchayat Raj.
 - 4) Explain the structure and functions of Election – Commission.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each** : **30**
- 1) “Our constitution adopted a federal structure with a strong bias towards centre”. Explain.
 - 2) Examine the role of Prime Minister of India.
 - 3) Discuss main features of urban political process in India.
 - 4) Explain the salient features of the Indian constitution.

मराठी रूपांतर

- सूचना :** i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) गणराज्याचा अर्थ सांगा.
 - 2) संमिश्र सरकार म्हणजे काय ?
 - 3) भारतीय राज्यघटनेवर गांधीजींच्या तत्त्वज्ञानाचा पडलेला प्रभाव नमूद करा.
 - 4) राज्यपालाचे कोणतेही दोन विवेकाधिन अधिकार सांगा.
 - 5) राष्ट्र बांधणीचा अर्थ द्या.
 - 6) त्रिभाषा सूत्र म्हणजे काय ?
 - 7) “लाभाचे पद” व्याख्या द्या.
 - 8) “त्रिशंकू संसद” म्हणजे काय ?
 - 9) “निर्णायक मत” म्हणजे काय ?
 - 10) न्यायालयाची सतर्कता म्हणजे काय ?
 - 11) लोकशाही विकेंद्रिकरणाचा अर्थ नमूद करा.
 - 12) राज्यसभेचे पद सिद्ध अध्यक्ष कोण असतात ?
 - 13) ७४ व्या घटना दुरुस्तीतील कोणत्याही दोन तरतुदी सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात): 10
- 1) भारतातील पक्षपद्धतीचे वैशिष्ट्ये.
 - 2) मुलभूत कर्तव्ये.
 - 3) संसदेचे कार्यकारी मंडळावरील नियंत्रण.
 - 4) भारतीय घटना दुरुस्तीच्या पद्धती.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात): 20
- 1) प्रादेशिक वादामुळे भारतास धोका आहे असे तुम्हास वाटते काय ? कारणे द्या.
 - 2) केंद्र राज्य आर्थिक संबंध स्पष्ट करा.
 - 3) पंचायत राज्यापुढील समस्या सांगा.
 - 4) निर्वाचन आयोगाची रचना व कामे स्पष्ट करा.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : 30
- 1) “आपल्या राज्यघटनेने बलिष्ठ केंद्राकडे झुकलेल्या संघराज्य-व्यवस्थेचा स्वीकार केला आहे” स्पष्ट करा.
 - 2) भारताच्या पंतप्रधानाच्या भूमिकेचे परीक्षण करा.
 - 3) भारतातील शहरी राजकीय प्रक्रियेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
 - 4) भारतीय राज्यघटनेची ठळक वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
-

[3703] – 7

M.A. Examination, 2010
POLITICS
(Group – I) (Optional Paper) PO – Paper – I
Major Thinkers in the West (85 Pattern)

Time: 3 Hours

Max. Marks: 80

N.B. : i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**
- 1) Define Plato's justice.
 - 2) Who wrote "The Discourses." ?
 - 3) Give Aristotle definition of constitution.
 - 4) What is stateless society ?
 - 5) How Weber defines bureaucracy ?
 - 6) In whose opinion Slavery was inevitable ?
 - 7) State two features of Human Nature according to Hobbes.
 - 8) Name the author of the book "The Prince".
 - 9) Mentions kinds of liberty by Mill.
 - 10) What is General Will according to Rousseau ?
 - 11) Which factors influenced Locke ?
 - 12) What is Dialectical materialism ?
 - 13) State two causes of Revolution by Aristotle.
2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**
- 1) Types of Authority according to Weber.
 - 2) Aristotle's cycle of political change.
 - 3) Hegel's Dialecticism.
 - 4) Machiavelli's views on Religion.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) :

20

- 1) Examine Plato's scheme of Education.
- 2) Discuss Lock's views on Human Nature.
- 3) Explain Aristotle's views on family.
- 4) Explain Machiavelli's advice to the king.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) :

30

- 1) Machiavelli as the Pioneer of modern politics.
- 2) Discuss Hobbes theory of social contract.
- 3) Evaluate Plato's theory of communism.
- 4) Explain J.S.Mill's thought on Democracy.

मराठी रूपांतर

- सूचना : i) सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
ii) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 20 शब्दात) :

20

- 1) प्लेटोच्या न्याय संकल्पनेची व्याख्या सांगा.
- 2) 'दि डिसकोर्सेस' हा ग्रंथ कोणी लिहिला ?
- 3) ऑरिस्टाटलची राज्यघटनेची व्याख्या सांगा.
- 4) राज्यविराहित समाज म्हणजे काय ?
- 5) वेबरने-नोकरशाहीची व्याख्या कशी केली ?
- 6) कोणाच्या मते गुलामगिरी अपरिहार्य आहे ?
- 7) हॉब्सच्या दृष्टीकोनातून मानवी स्वभावची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- 8) 'दि प्रिन्स' या ग्रंथाच्या लेखकाचे नाव सांगा.
- 9) मिलने सांगितलेले स्वातंत्र्याचे प्रकार नमुद करा.
- 10) रूसोच्या मते 'सामुहिक ईहा' म्हणजे काय ?

- 11) लॉकवर कोणत्या घटकांचा प्रभाव पडलेला आहे ?
- 12) द्वंद्वात्मक भौतिकवाद म्हणजे काय ?
- 13) ऑरिस्टाटलने सांगितलेली क्रांतीची कारणे सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) :

10

- 1) वेबरप्रणीत अधिकाराचे प्रकार.
- 2) ऑरिस्टाटलचे राजकीय परिवर्तनाचे चक्र .
- 3) हेगेलचा द्वंद्वावाद.
- 4) मॅकव्हेलीचे धर्मासंबंधी विचार.

3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) :

20

- 1) प्लेटोच्या शिक्षण योजनेचे परोरूप करा.
- 2) मानवी स्वभावाबाबत लॉकच्या विचारांची चर्चा करा.
- 3) ऑरिस्टाटलची कुटुंब संस्थे संबंधी मते स्पष्ट करा.
- 4) मॅकव्हेलीने राजाला केलेले उपदेश स्पष्ट करा.

4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात)

30

- 1) आधुनिक राज्यशास्त्राचा जनक या नात्याने मॅकव्हेली.
- 2) हॉब्जचा सामाजिक करार सिद्धांताची चर्चा करा.
- 3) प्लेटोने मांडलेल्या साम्यवादी सिद्धांताचे मुल्यमापण करा.
- 4) जे.एस मिलच्या लोकशाही बाबतच्या विचारांची चर्चा करा.

[3703] – 9

M.A. Examination, 2010
POLITICS (Group – 1) (Optional Paper)
Contemporary Political Thinkers (PO-Paper – III) (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B.: i) All questions are **compulsory**.
ii) Figures to the **right** indicate **full** marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) State the meaning of Marcuse's Libertarian Socialism.
- 2) Popper's views on Pain and Pleasure.
- 3) Bases of sovereignty according to Oakeshott.
- 4) Who wrote the book "Open Society and its Enemies" ?
- 5) Explain the 'Revolution' according to Hannah Arendt.
- 6) Mention two bases of political obligation according to Oakeshott.
- 7) State the meaning of "Totalitarianism" according to Hannah.
- 8) Define Sarvodaya.
- 9) Define Historicism.
- 10) Define 'Performance principles'.
- 11) Explain Hannah Arendt's 'Human condition'.
- 12) State the concept of 'Gramdana of Vinoba'.
- 13) State two principles of justice according to Rawls.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) Marcuse's concept of free civilisation.
- 2) Oakeshott's Civil Society.
- 3) Rawls's contribution to political thought.
- 4) Hannah Arendt's comment on political community.

P.T.O.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) :

20

- 1) Rawls's views on political obligation.
- 2) Oakeshott's views on the role of state.
- 3) Marcuse's views on one-dimensional man.
- 4) Vinoba's Budan movement.

4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) :

30

- 1) Evaluate Karl Popper's contribution to contemporary political thought.
- 2) Describe the features of Sarvodaya.
- 3) Discuss Rawls's theory of Justice.
- 4) Evaluate Vinoba's views on state and democracy.

मराठी रूपांतर

सूचना : i) *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*
ii) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी **20** शब्दात) :

20

- 1) मारक्युजच्या उदारमतवादी समाजवादाचा अर्थ सांगा.
- 2) पॉपरचे दुःख आणि सुख या विषयी विचार.
- 3) ऑकशॉटच्या मतानुसार सार्वभौमत्वाचे आधार.
- 4) 'दी ओपन सोसायटीज अँड इट्स इनिमिज' हा ग्रंथ कोणी लिहीला ?
- 5) हॅना अरेंटच्या दृष्टीने क्रांतीचा अर्थ सांगा.
- 6) ऑकशॉटच्या मतानुसार राजकीय उत्तरदायित्वाचे दोन आधार नमूद करा.
- 7) हॅनाच्या मतानुसार सर्वकषवादाचा अर्थ सांगा.
- 8) 'सर्वोदया'ची व्याख्या द्या.
- 9) ऐतिहासिक वादाची व्याख्या करा.
- 10) कार्यसिद्धी तत्वाची व्याख्या करा.
- 11) 'मानवस्थिती' ही हॅना अरेंटची संकल्पना स्पष्ट करा.
- 12) विनोबांची ग्राम-दानाची संकल्पना सांगा.
- 13) रॉल्सच्या मते-न्यायाची दोन तत्वे सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 50 शब्दात) : 10
- 1) मार्क्युजची मुक्त समाज व्यवस्थे संबंधी मते.
 - 2) ऑकशाॅटचा नागरी समाज.
 - 3) रॉल्सचे राजकीय विचारातील योगदान.
 - 4) हॅना अॅरंटचे राजकीय समुदाय या संकल्पने वरील भाष्य.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 150 शब्दात) : 20
- 1) रॉल्सची राजकीय उत्तरदायित्वा विषयी मते.
 - 2) राज्याच्या भूमिके संबंधी ऑकशाॅटचे विचार.
 - 3) मार्क्युजची “एकावयवी व्यक्ती” यावरील मते.
 - 4) विनोबांची भूदान चळवळ.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी 500 शब्दात) : 30
- 1) कार्ल पॉपरने समकालीन राजकीय विचाराला केलेल्या योगदानाचे मूल्यमापन करा.
 - 2) सर्वोदयाची वैशिष्ट्ये विशद करा.
 - 3) रॉल्सच्या न्याय सिद्धांताची चर्चा करा.
 - 4) विनोबाचे ‘राज्य व लोकशाही’ या विषयीच्या मतांचे मूल्यमापन करा.
-

M.A. Examination, 2010
POLITICS (Group – 1) (Optional Paper)
Marxism After Marx (PO-Paper – III) (85 Pattern)

Time : 3 Hours

Max. Marks : 80

*N.B.: i) All questions are compulsory.
ii) Figures to the right indicate full marks.*

1. Answer **any ten** questions (in **20** words **each**) : **20**

- 1) How does authority differ from power according to Engels ?
- 2) Which is the source of wealth according to Engels ?
- 3) Give Lenin's definition of state.
- 4) Meaning of political sovereignty according to Lenin.
- 5) State Rosa's two criticisms on Imperialism.
- 6) Give Rosa's meaning of Spontaneity.
- 7) Meaning of 'Class' according to Lucas.
- 8) State Mao-Tse-Tung's idea of cultural revolution.
- 9) Define the concept of organic intellectuals by Gramsci.
- 10) State any two books written by Lucas.
- 11) State the meaning of Gramsci's Hegemony.
- 12) What was the object of Lenin's New Economic Policy ?
- 13) State any two books written by Gramsci.

2. Answer **any two** questions (in **50** words **each**) : **10**

- 1) 'Great Leap Forward'.
- 2) Engel's views on Historical Materialism.
- 3) Gramsci's theory of history.
- 4) Engel's views on Religion.

3. Answer **any two** questions (in **150** words **each**) : **20**
- 1) Engel's views on family and private property.
 - 2) Lenin's views on Post Revolution.
 - 3) Mao's understanding of Marxism in relation to Agriculturist Countries.
 - 4) Gramsci's views on role of intellectual.
4. Answer **any two** questions (in **500** words **each**) : **30**
- 1) Examine Engel's theory of economic determinism.
 - 2) Discuss Gramsci's contribution to Marxism.
 - 3) Comment on Rosa's deviation from Marxism.
 - 4) Explain Lucka's ideas of Ideology.

मराठी रूपांतर

सूचना : 1) *सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.*
2) *उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.*

1. कोणतेही दहा प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी **20** शब्दात) : **20**
- 1) एंजल्सच्या मतानुसार अधिकार सत्तेपेक्षा कसे वेगळे आहेत ?
 - 2) एंजल्सच्या मते संपत्तीचे उगमस्थान कोणते ?
 - 3) लेनिनची राज्याची व्याख्या द्या.
 - 4) लेनिनच्या मतानुसार राजकीय सार्वभौमत्वाचा अर्थ.
 - 5) साम्राज्यवादावरील रोझा-लक्झेंबर्गच्या दोन टीका सांगा.
 - 6) रोझाच्या मतानुसार 'स्वयंप्रेरणेचा' अर्थ द्या.
 - 7) लुकासच्या 'वर्ग' याचा अर्थ.
 - 8) माओ – त्से तुंगची 'सांस्कृतिक क्रांतीची' संकल्पना सांगा.
 - 9) ग्रामशीच्या 'सेंट्रीय बुद्धीवादी' या संकल्पनेची व्याख्या द्या.
 - 10) लुकासच्या कोणत्याही दोन ग्रंथाची नावे सांगा.
 - 11) ग्रामशीच्या 'धुरिणत्वाचा' अर्थ सांगा.
 - 12) लेनिनच्या नव्या आर्थिक धोरणाचे उद्दिष्ट काय होते ?
 - 13) ग्रामशीने लिहिलेल्या कोणत्याही दोन ग्रंथाची नावे सांगा.

2. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **50** शब्दात) : **10**
- 1) 'मोठी झेप'.
 - 2) एंजल्सचे ऐतिहासिक भौतिकवाद विषयक विचार.
 - 3) ग्रामसीचा इतिहासविषयक सिद्धांत.
 - 4) एंजल्सची धर्मविषयक मते.
3. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी **150** शब्दात) : **20**
- 1) एंजल्सचे कुटुंब व खाजगी संपत्ती संबंधी विचार.
 - 2) लेनिनचे कांतीनंतरच्या कालाखंडावरील विचार.
 - 3) माओचे कृषी राष्ट्रांच्या संदर्भातील मार्क्सवादाचे आकलन.
 - 4) बुद्धीवाद्यांच्या भूमिके विषयी ग्रामशीची मते.
4. कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा (प्रत्येकी **500** शब्दात) : **30**
- 1) एंजल्सच्या 'आर्थिक नियतीवाद' सिद्धांताचे परीक्षण करा.
 - 2) ग्रामशीच्या मार्क्सवादावरील योगदानावर चर्चा करा.
 - 3) रोझा-लक्झेंबर्गचे मार्क्सवादापासून विचलन यावर भाष्य करा.
 - 4) लुकासची विचारप्रणालीची कल्पना स्पष्ट करा.